

60.661

IDŐK SODRÁBAN

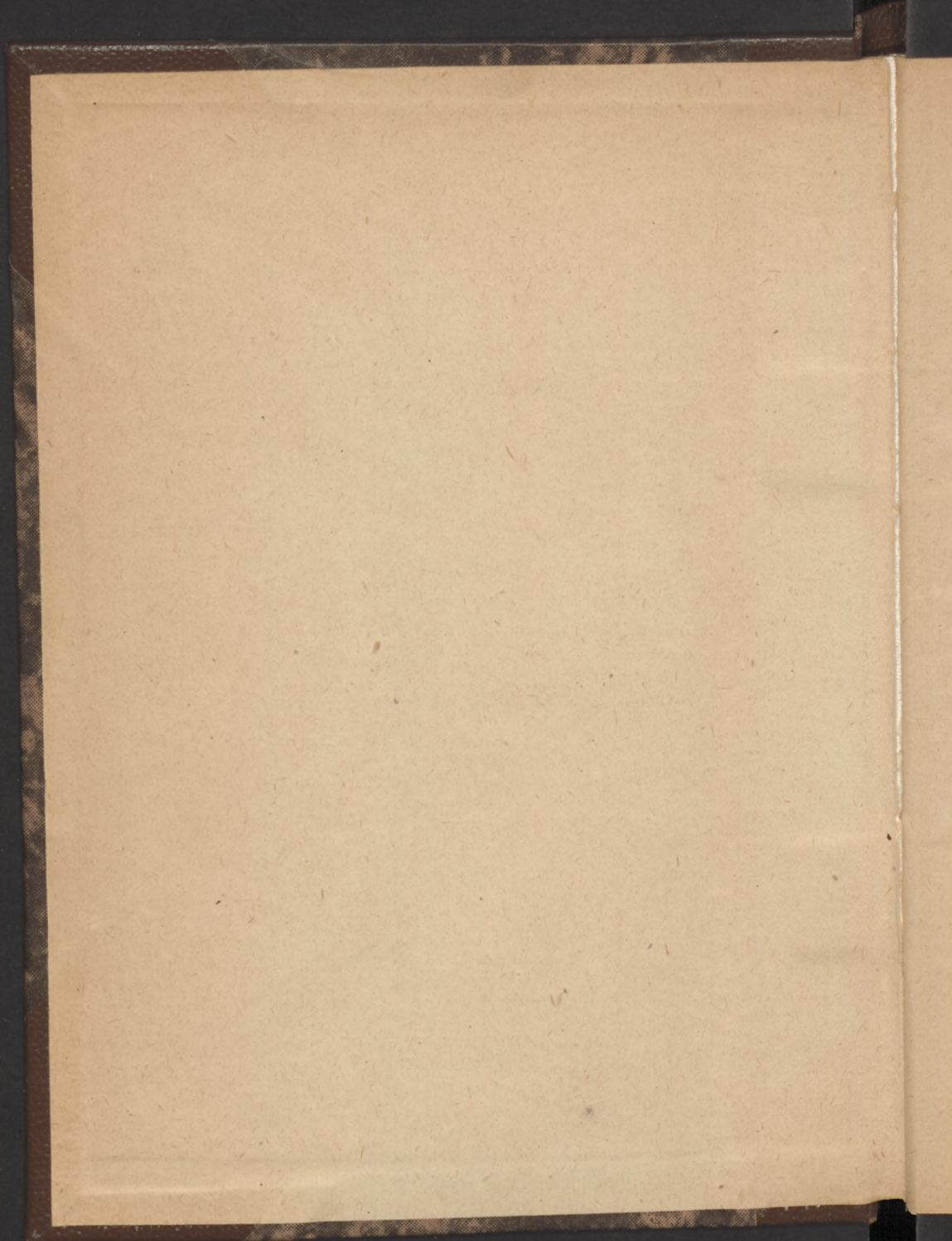
IRTA: GYULA DIÁK

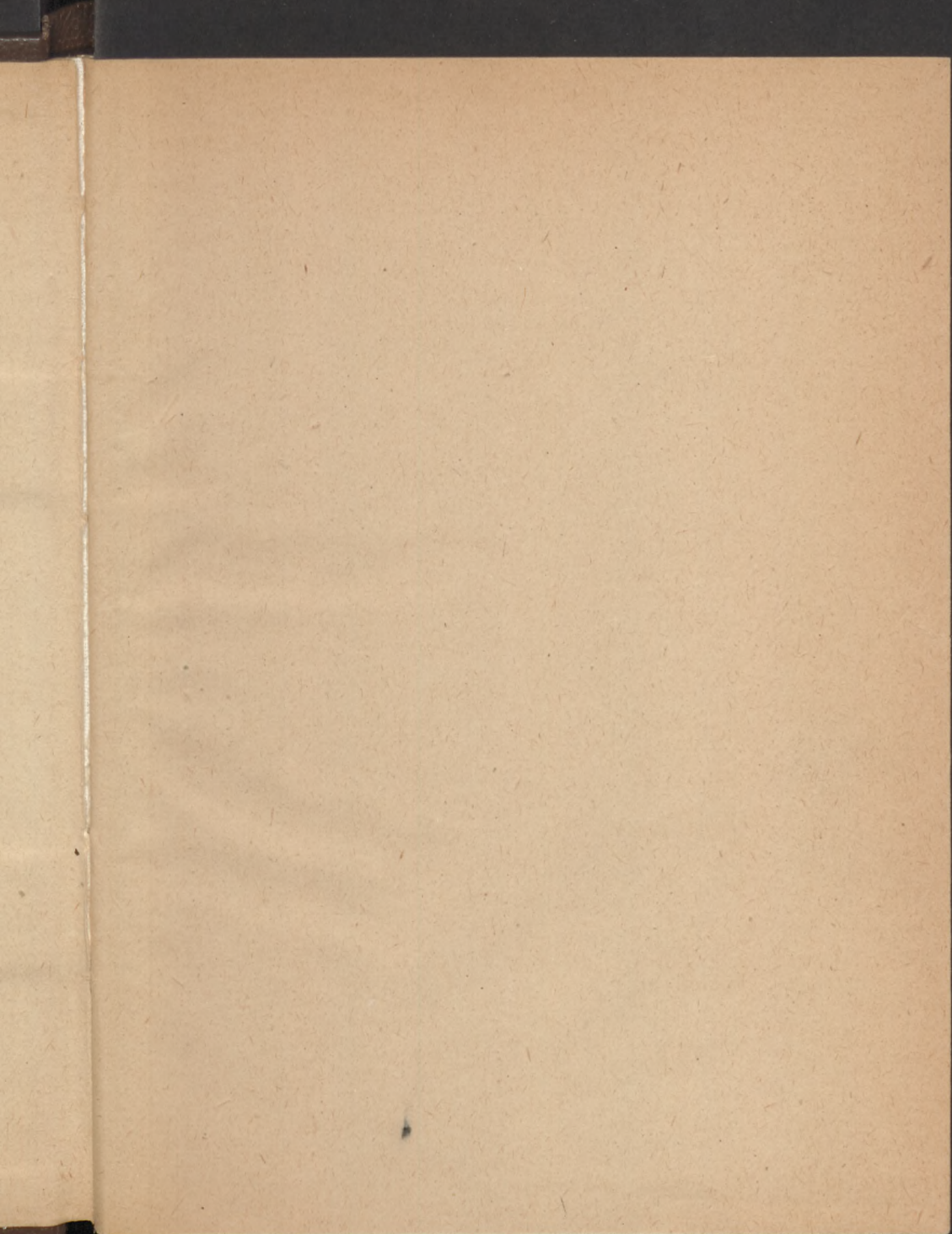
VERSEK

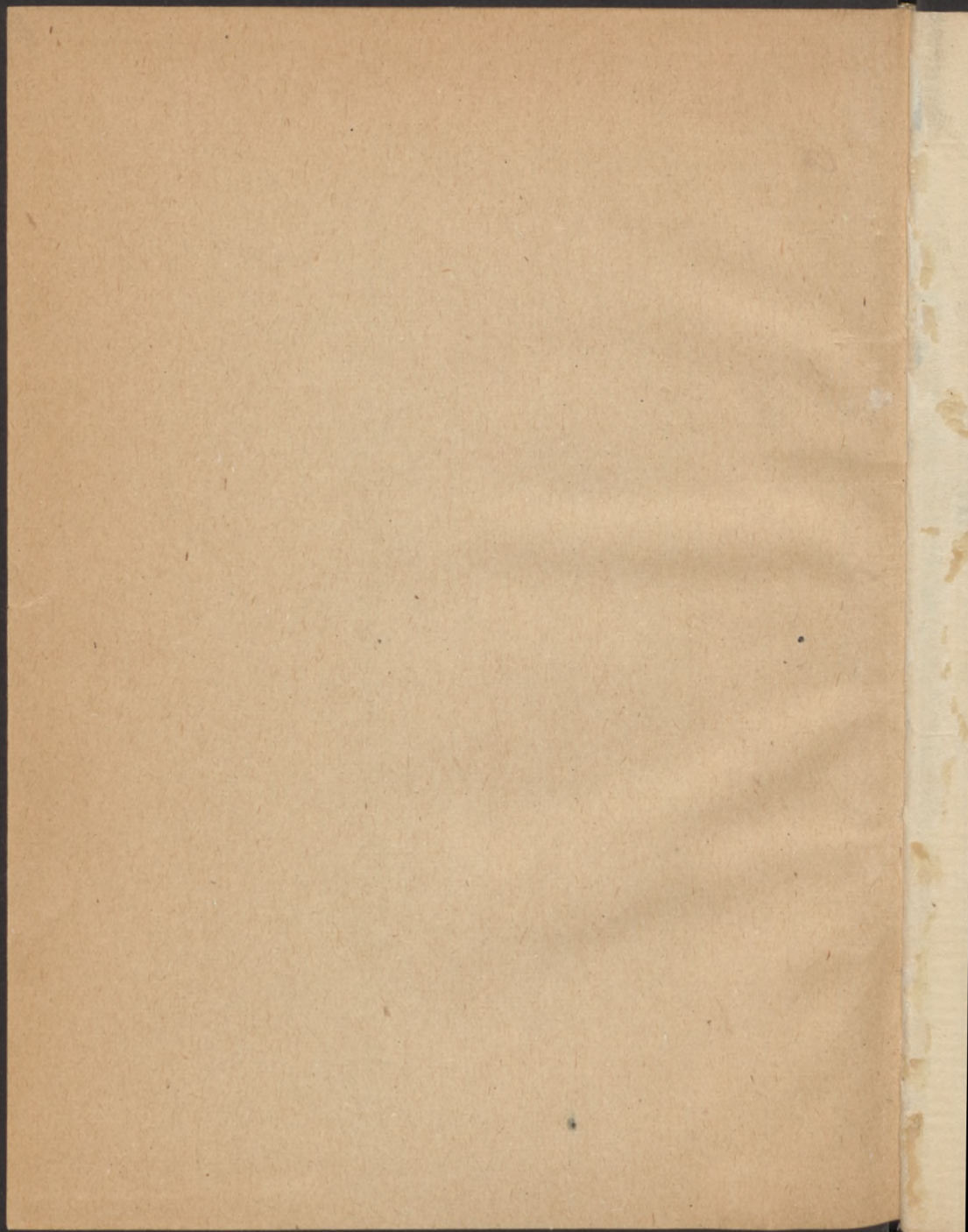

CSÁTHY FERENC EGYETEMI KÖNYVKERESKEDÉS ÉS
IROD. VÁLLALAT RT. KIADÁSA, BUDAPEST-DEBRECEN

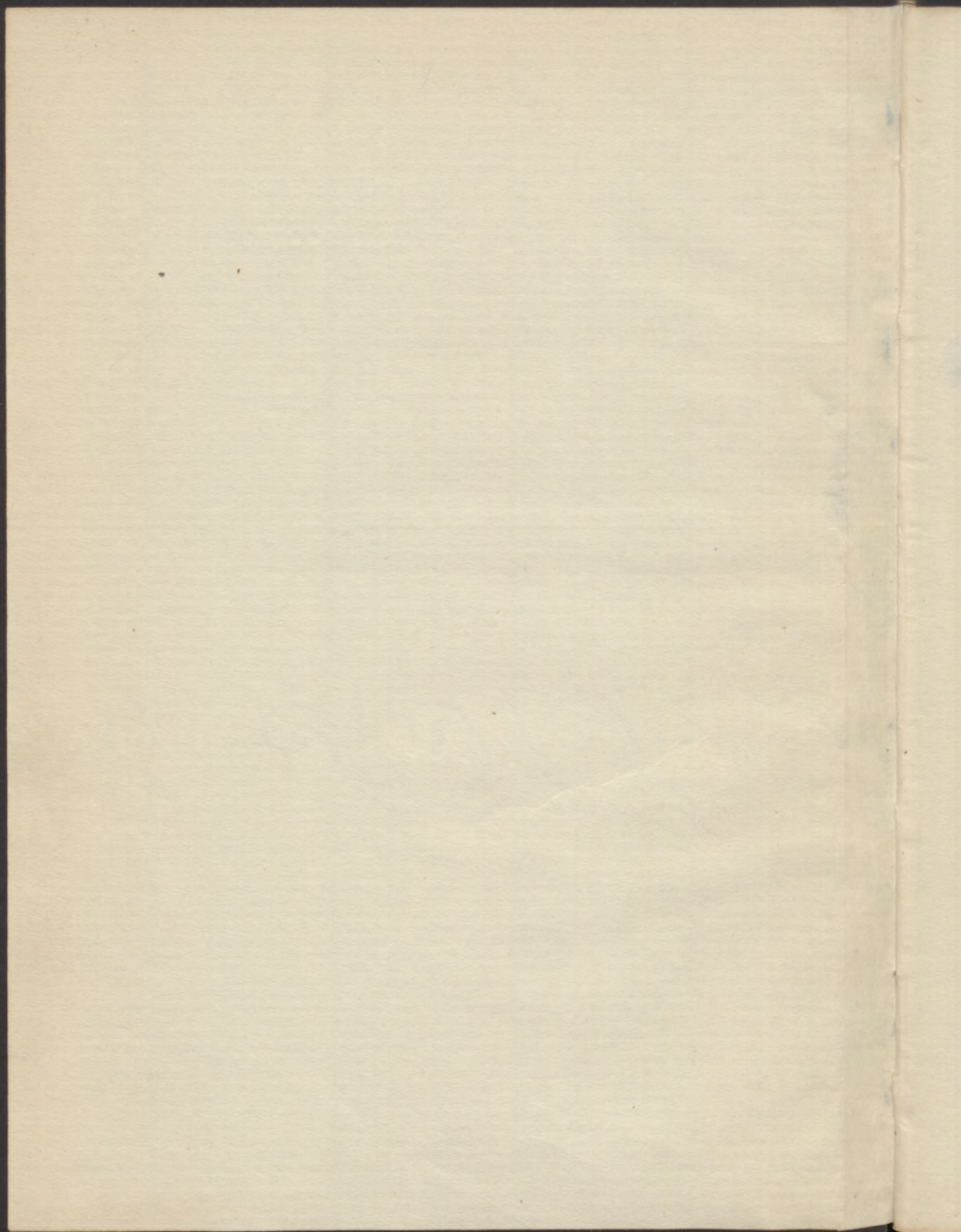

Gyula diák :
Idők sodrában

GYULA DIÁK

*

IDŐK SODRÁBAN

*

VERSEK

CSÁTHY FERENC

EGYET. KONYVKERESKEDÉS ÉS IROD. VÁLLALAT RT. KIADÁSA
DEBRECEN-BUDAPEST

60661

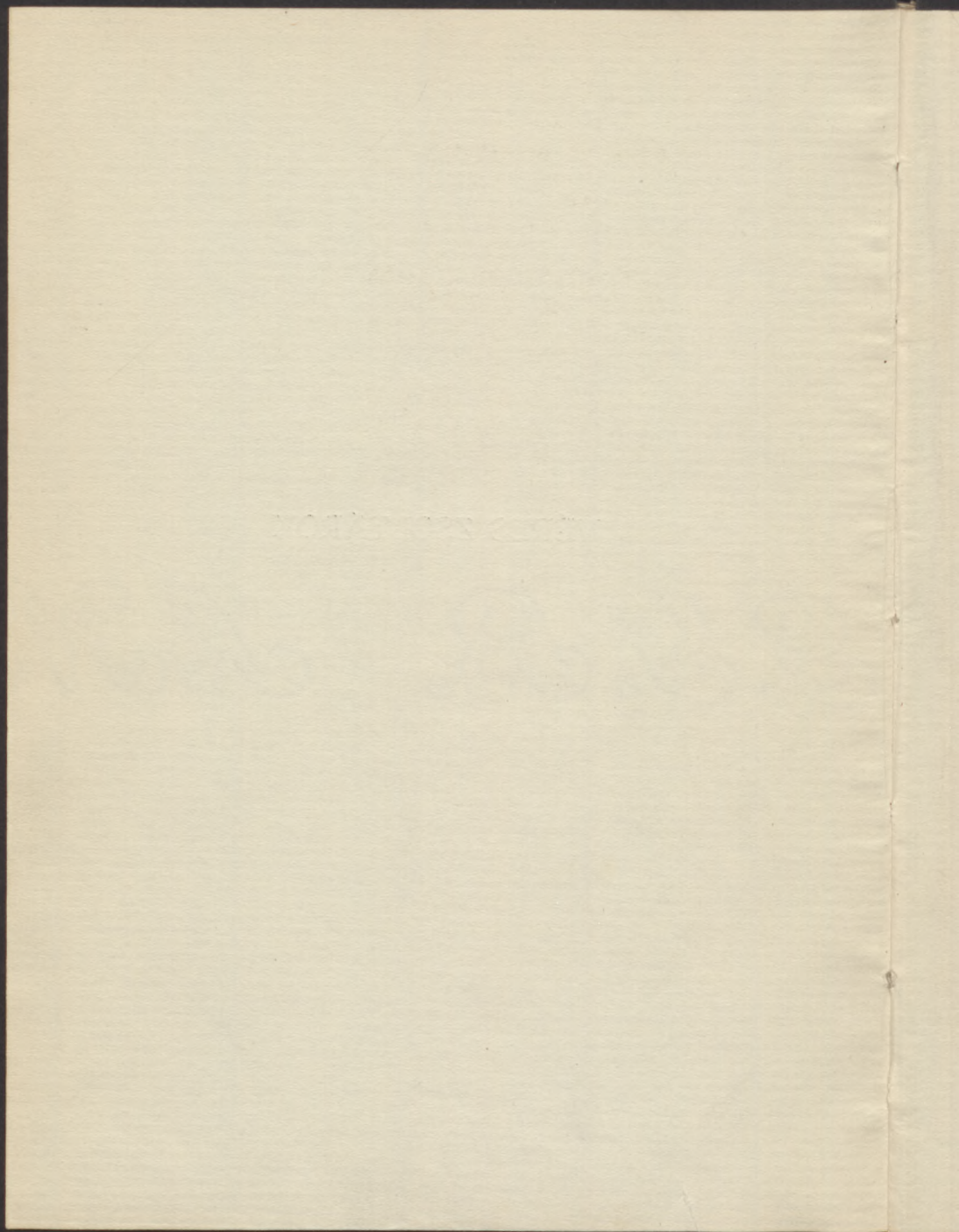
~~4.02B~~

Nyomatott a Magyar Távirati Iroda nyomdájában Budapest

VÉRES ZSOLTÁROK

ANYAM ÉN ELMEGYEK.

Anyám én elmegyek.

Szánom és bánom minden könnyedet,
mert az én vétkem, ha miattam árad,
de lásd anyám: a véres kard üzent,
s hallod, édes, a bugó trombitákat?
Ne sirj anyám, hagyjad a könnyeket,
anyám — én elmegyek!

Szánom és bánom minden könnyedet,
mert az én vétkem, ha miattam árad,
de látod, édes, ha most nem megyek
— mikor a szívem sugja, mit tegyek —:
holnaptól kezdve üznének a vádak!
Vádak, amelyek önlelkemből kelnek...
S hallgasd anyám: az utcán énekelnek
s vonulnak zengő, ifju ezredek...
Anyám engedj, anyám én elmegyek!

Az én vétkem, ha könnyed értem árad
és százszor jaj most épen énnekem,
hogy uj kereszttel terhelem a vállad
s magam fonom meg szelíd fejedem
a vérfakasztó töviskoronát;
mikor e zengő, hívó trombitáknak
ugyis adtál már fiut, katonát.
Mégis anyám, oldózzon ölelésed!
Tudom, hogy ezzel újabb szenvedések
özöne hullik miattam reád,
vihár van... nézd: a határszéli fák
küzdenek minden rostjukkal a széllel...
Ne sirj anyám, engedd, hogy én is menjek.
s erősebb lesz a fa egy kis levéllel!

Ne sirj! Ne féls! A fegyver könnyű leszén,
de szörnyű suly lesz rajtam a te könnyed.
Ne huzzon vissza édes ölelésed,
bizzál anyám és mindjárt minden könnyebb.

...Engedj édes, meglásd, hogy visszatérek
és visszatér majd mindegyik fiad,
csodás erőd van néked, jó anyám,
hiszen a lelked csupa áhitat,
szent imakönyv, amelyből Isten olvas,
ha busitják világok s emberek...
Megvéd majd engem imád, mint a páncél,
engedj anyám és bocsáss meg nekem
azért, hogy elmegyek!

1914 augusztus.

GYÖNGESÉG.

Szétdult falucska... füstölgő romok
s lenéznek rá a hold s a csillagok.
A dombon, fönt: puskázó rajvonal,
rakétafény s nagynéha harcizaj;
itt lent: rőzsetűz, mélézó hallgatás
és bámul ránk a dült-fedelű ház...

Hajnali egykor: előre tovább!
És félkettőkor: vajjon élek-é?
Látom-e még a napnak biborát,
halál órája lesz? Vagy életé?
S ha élek is: mi lesz az, győzelem?
Vagy vert hadaknak rémült szégyene?
Halotti mars lesz-é az ágyuzengés
vagy diadalnak büszke éneke?

Bolond fejem, mit gyötrődsz most ezen?
S te sziv, te gyöngé, riadt husdarab,
most, most remegsz, sok elszánás után,
mikor már itt a véres pillanat?

Ó, be kicsiny vagy én gyötrődő lelkem
s hogy összeroskadsz én hivságos testem!
Hát félek én? A bizó nagy erőből
a töprengések mélységébe estem?

Vagy más is fél? Vagy más is reszket mostan?
Másokat is e csunya láz gyötör?
Mások arcán is gyöngyöz a veriték
s a fegyverén tán reszket az ököl?

Vagy tán csak én? Csak én? Csak én magam?
Ó, milyen hitvány fából is vagyok.
Hát olyan szörnyű: az első roham
s oly szörnyű az: hogy talán meghalok?

Isten, jaj, nézzed: kétség kinja bánt
s nézd, hogy dadog itt bent a Miatyánk...
Segíts, segítsd meg gyarlóságomat
e lengyel viskó roncsai alatt!

S te is apám, én meghalt jó apám,
ó, nézz e gyöngé pillanatba' rám,
erősítsen meg örök szellemed,
hogy most is majd a te fiad legyek!

Pattog a tűz, az óra egyre jár —
apám, erőt adj, készülődünk már!
Köszönöm! — Érzem: ingó lépteim
keményszenek, a gyöngeség eloszlik
s a lelkem, ime, felszárnnyal megín'!

S te gyenge szív, most verj, dobogj vidáman,
egyszer se roskadj két hitvány kis lábam,
apám, hadd fogjam hűs szellem-kezed...

— — —
Félre gyöngeség! — Elvégeztetett!

1915.

AZ ELFOGLALT SÁNCON.

Ragyog az ég és harmatos a reggel —
Nyüzsgünk vidáman itt a muszka-sáncon,
földrőlünk bugó gránátok rohannak,
a futó muszka szalad bokron-árkon
s nyomába vág az üldöző granát!

Pajtás, pajtásom, látod: ideériünk!
De szép, de szép e drága diadal
s de szép az élet győzelmes hadakban,
nézd ezt a reggelt... piros, fiatal! —
Pajtás, mit irsz ma az édesanyádnak?

Pajtás, nincs ehhez fogható gyönyör:
állni a sáncon, elvett muszka-árkon,
derős reggelben, hűs reggeli szélben,
virtus tűzében, harmatos világban.
Pajtás, nincs ehhez fogható gyönyör!

Tudom. Voltam már minden szépnek rabja:
a vers, a csók, a lányok szép szeme,
a mámor, mellyel elringat a bor,
az estharang, a nóta s a zene
mind, mind oly szép, de egy sem ilyen szép!

Lehet, hogy barbár s durva e gyönyör
és megkövezne sok »világos ész«,
de mégis szép, ha mi vagyunk erősek,
mert minden szép, ha tiszta és merész —
Pajtás, kurjants az elvett muszka-árkon!

1915.

AZ ÉHES KUNOK.

Lemberg alatt, egy erdőszélen
megállt a muszka nagy kevélyen.
Hogyisne! Hát csak nem szalad,
mikor csehek mennek mögötte!
Megállt, hogy magát kilihegje
s az öreg tölgyerdő alatt
arcot vetett az üldözőnek.

Hőköl a cseh. Magát beássa
— s habár a muszkák csupán főznek —
sebes lovassal jelenti hátra:
»Az oroszok nagy tulerővel,
iszonyu harcra készülődnek!«

Nosza, hátul a főkomandó
adja az ordrét nagyhamar:
»Előre minden tartalék,
sietve, gyorsan, nagy a baj!«

Hát hiszen, talpal a bakancs,
hogy gazdáinak nyelve lóg,
előre... árkon-bokron, éjjel,
líheg a honvéd, nagy terhével,
»szopik a borju« szörnyümód!

Talpal, botlik a sok bakancs
erdőnek, hegynek, sík mezőnek,
»az angyalát... ez oszt-menyország!«
káromkodnak a kun legények.

Hajnaltájon, szürkülő ködben
váltják a megriadt csehet,
iszkol is hátra Olmütz virága,
örül, hogy ép irhát vihet.

Piheg a kun a zöld vetésben,
a muszka meg csak pattog, ébren.
— Nem is sejtí, hogy új csapat
került véle szembe, az éjben.

Piheg a kun a zöld vetésben
s káromkodik, hogy fönt az égben
még szent-Dávid is fejet csóvál!
De hát hogy is ne? Szomjan, éhen,
kajtották egész éjszaka,
a trén meg fene tudja, hol jár,
várhatja délig a baka!

Piheg a kun a zöld vetésben
és szentséggel ott szörnyüképen,
mert hogy muszkától jön a szél
s a konyhaszagot odahordja.
Föltartott orral szimatolja
a rajvonal s imígy beszél:

»Erzi kend? Tulnan főz a muszka!«

— Huslevest főz, babbal, a rusnya! —

»Hogy van pofája a rohadtnak,
az ember éhhel idebaktat
s most orrunk alá főzi főztjét!«

— Hu, az áldóját, de ehetnék! —

Piheg a kun a zöld vetésben
s nagyokat nyel a könnyü szélben.
Föltérdei egy-egy... majd föláll,
szájában összefut a nyál,
éhsége nő, a dühe forr,
fortyog, mint akár hét pokol.

»Mit szólna kend, ha átalmennénk?«
— Az ám, oszt kosztjukat megennénk! —
»De akkor lépünk szaporán,
mert hogyha késünk egykomám,
a kehes muszka mind befalja!«
— S nem hágy a disznó egy falatra
való kis hust benn a levesbe! —
»No, akkor co, föl! Mehetünk!«
— Még napkelténél ehetünk! —

El is indul vagy öt-hat ember
s ballag a ködös szürkülettel,
de egyik hadnagy rájuk harsan:
»Hova mennek ott? Vissza gyorsan!
Nincs még parancs a támadásra!«

Hanem: kemény a kun-kobak
s mint akik mítsem hallanak;
mennek — s tűnnek a szürkületben...

Tulnan, a muszka meg se rebben,
mikor szemébe tűnnek ott
— egy sortüz is elég a csehnek! —
nosza, nevetve odapörköl,
vitéz csehtől csak nem ijed meg,
kivált négy-ötötől!

Hanem bezzeg a kun sem állja
szó nélkül, hogyha ráüzelnek:
»Az angyalát, hej, aki áldja,
megállj csak, muszka, képenverlek!«
S öt szál legény rohanni kezd:
»No, most, komám! Hegyibe! Hallja?«
S hogy még az ég is zengedez
ugy bögi: »Rajta! rajta! rajta-a-a!«

Hőköl a muszka, — mi ez? »Rajta?«
Hej, bozse, hisz ez — magyar fajta!
...Hamar elhány fegyvert, rukzsákot
és föltartott kezekkel vár ott...

Megáll a kun s »pihenj«-t vezényel
a muszkáknak és szertekémlel.
Kutat, keres és szímatol,
hanem a leves — nincs sehol.
A kondér, csajka mind üres,
már muszka-hasban a leves.

A nyolcvan muszka áll ijedten
s hallgatja, hogy hull a szitok,
dehát nem érti a sok áldást,
fülének minden szó titok.

Káromkodik a kun veszettül
s a muszkák sáncára hanyatt dül
várva, hogy jöjjön már a század.

Nem is nagyon sokáig várnak;
már be is ért a rajvonal.
A hadnagy bámul, majd rájuk támad:
»A teremtésit, nyolcvan muszkának
még őrséget sem állítottak?«

— Instállom, hiszen — mind befalták
a kosztjukat s ránk — mitse hagytak!
Nem ölég, hát, hogy így becsaptak?
Még őrizzük is őket itten?
Őrizze meg a muszka-isten!
Hitvány fajta ez, rongy, cigány-nép,
nem érdemel meg ez — parádét!... —

1915.

AZ ÉLEN.

Anyám, ha látnád: én megyek az élen,
anyám, érted-e: én, a te fiad!
Otthon mindenki még kölyöknek nézett;
itt rám bizták, anyám, az elővédet
s mögöttem jönnek komoly férfiak!

Anyám, ha látnál: én megyek az élen,
elsőnek léptem át a gránicot,
megcsodált, hej, a muszka tilalomfa,
negyven kun legény lépked a nyomomba
s az élen, anyám, én, most én vagyok!

Nagymessziről hódolva integetnek
riadt faluk és sápadt kupolák.
Csörög rajtam hej, biztatón a fegyver,
tele a szívem büszke énekekkel
s virágzik bennem győztes ifjúság.

Anyám: ujjongok! Köszönöm, hogy szültél,
hogy itt járhatok, seregek előtt,
bimbózó, bizó, büszke ifjúságba
s régi csatákból megyek új csatákba
anyám, tedd el a könnyes keszkenőt.

Anyám, tudod-e: én megyek az élen,
mögöttem negyven bátyám lépeget,
még hátrább: ezred, dübörgő brigádok,
egy hadsereg és győztes generálok,
de legelől a fiad — én megyek!

Anyám, idenézz: én megyek az élen,
én, az egyszerű, szürke kis kadét,
kezemben letört, rügyező husáng,
lóbálgatom királyi bot gyanánt
s kurjongatom a hősök énekét!

Ne sirj utánam s ^{ne} ne vess ki érte!

1915.

Hibaigazítás.

AZ ÉLEN című vers
utolsó sora így hangzik:

Ne sirj utánam s ne ne vess ki érte!

SZULKOVSZKY GRÓFNÖHÖZ.

Ma láttam grófnő, bugó gépkocsin
repült az uton. Tudom, Varsóba ment.
Felénk villant a parlómös kendője,
amíg kitért a poros regiment.

Tüzött a nap az álmos lengyel sikon,
egy perc — s már messze járt az ut porába,
kelet felé ballagtak a bakák
és ön sietett Varsoviába.

Grófnő, ön fénybe futott, menekült,
mi pedig új csatába masiroztunk,
ön pillangó volt, én meg bus vakond,
de egy percre mégis egy volt a sorsunk.

Tegnapelőtt a kastély kapuján
mikor bejöttem, úgy-e remegett,
s hogyan kereste a két szememben,
hogy ember vagyok-e, mint más emberek?

És én láttam, hogy lángolt a lelke,
s maga sem tudta: hogy lenne jobb,
ha erőszakos csupa-férfi volnék,
avagy szerelmes, diszkrét Lancelot.

Holnap, Varsóban, tudom elmeséli,
míg aranyvégű cigarette ég;
hogy mily anyás, szelíd, lovagias
és mily bolond volt az a kis kadét...

Ma láttam grófnő. Bugó gépkocsi
verte a port, tudom, Varsóba ment.
S nekem a szívem fájt is, meg nem is fájt,
amig kitért a fáradt regiment...

1915.

LÁZ.

(A belzi tábori kórházban.)

Sötét boltívek... halkszavu nénék...
fekszem az ágyban — mintha nem élnék.
Akácág csörren ódon ablakon...
mellemre térdel s fojt a jodoform...

— — —
Halkszavu néne. Nem érti szavam.
Kötényén anyám olvasója van...
Es pirkad. Nap támad.

— — —
....Ki támad? Ki az?
De hisz csak nyolc fő az egész szakasz!
...S ki váltja akkor a két tábori-örsöt?
Dehogysis halt meg! Az imént még hörgött,
hörgött, ha mondom!

...Doktor, mit akarsz?
nem látod, hogy zavarsz?
Nekem előre kell menni a drótig...
De buktat ez a bolond répaöld
s az áldóját, de kemény csata volt itt:
a répalevél piros is meg zöld...

...A sok harmattól egy lucok vagyok...

Az előbb szólt még: »pajtás, meghalok«,
de most fekszik arcrabukva
s nézd: véres a fejebubja!
Ugyan! Csak tréfál... majd felkeltem én:
Halló, Tóth Géza! Kelj föl vén legény!
No nem? Hát jó. Hát jó, ha nem lehet,
csak töröld meg a véres fejedet...

Halkszavu néne... No lám, hát itt vagyok?
Az ablakon virágos gally kopog.
Reggel van? Este? Mindegy. Egész mindegy.
Ágyammal erdők s rét fölött keringek...

Az ott, alant: Jakimov... vagy Rozsanka?
Gyü, gyü, fakó! Rácsapok ágylovamra!
Jó sora van most, tyuhaj a bakának,
ágyparipáján csapongva és keringve
erdők felett, felhőkbe vágjat...
Csak el ne törjön most a légesavar.

Maga hová fut? Hé! Hát mit akar?
Nincs: vissza! — Mindegy! Előre! No hát!

— — —
Istennyilát! Mi törtük át a muszka vonalát!
...Főhadnagy ur: már Litovitz is ég...
idáig száll a pernye... füst... korom...
és ég az erdő, ég a szélmalom,
a szélmalom!

— — —
Most csönd — — —

Az ág az ablakon kopog.
Néne! Ugy-e: a szívem még dobog
s ugy-e: a türök, engedelmesek,
a jó katonák: azok boldogok!

— — —
A keze oly jó itt a fejemen,
mint hűs selyem...

— — —
Ó, hagyja itt! — S én majd mesélek.
— Tizenkilenc éve, hogy élek...
magyar vagyok... öten vagyunk fiuk.

Mind katona. Anyámnak biz' kijut
az imádságból! — Ha látná az anyámat!

A mosolygását. Két meleg szemét...
Kutassa ki a zubbonyom zsebét,
ott van a képe. Az, az. Ugy-e, szép?
Szívem fölött volt sok-sok csunya harcon.

— — —
Néne, egy tükröt tudna adni nékem?
Köszönöm. Jézus! Ez... ez az én arcom?
De hogy kiverte a bajusz, szakáll...
s a pofacsontom is kiáll...!
No, szép vagy gyermek. Mint a cérnaszál.

Mit mond a néne: mióta nem ettem?
Hogy nincs élvágyam, akármit csinál?
De néne, hisz ez lehetetlen,
Szörnyen éhes vagyok!
És lázam sincs már... Enni kérek,
Néne: én élek!
S a bolond doktor azt mondta akkor,
hogy meghalok.

1915.

AZ IVANGORODI TROMBITÁS.

Őszi avaron, lengyel dombokon,
sápadtan, félve, szürkül a reggel.
Az ágyudörgés halkan, elhalón
még játszódik az őszi levelekkel.
A berek alján honvédek hevernek.
Rekedt hangja a fáradt fegyvereknek
elnémult már. Sok eltörött szurony
vértől párás. Bus, lengyel dombokon
szürkül a reggel, vajudik a fény...

— Nincsen egy hang. De ott a szögletén
az erdőszélnek, fönt a dombtetőn
most megriad egy magyar trombita
s dalol, eseng, hívóan, sürgetőn...
Először halkan, sirva hangzik a
hang, de ime, zengőbb lesz a torka:
a *Sorakozót* beleharsogja
a virradat, a szürkület kódébe!

Most elhallgat, a harsogásnak vége.

...De — lám, megint! — megszólal és dalol,
de hívására nincs, ki válaszol.

Most fuldokolva, könyörögve zeng
és nem mozdul meg mégsem a berek
— csak fekszenek a néma emberek —
ezren hevernek csöndbe, szótlanul:
a tízenötös honvéd-regiment...

Tegnap még, hej! hogy égtek a szemek,
kemények voltak, büszkék, délcegek,
a szívekből a virtus kicsapott
és visszavágtak kilenc rohamot
Ivangorodnál...

Tegnap még hej! — a szőke tót bakák
dalolva mentek tűzön, poklon át
s a muszka-tenger egy kis szigetén
lihegve harcolt ezer tót legény
Ivangorodnál...

Pedig akkor már meghátrált a had
s elől csak egy — csak egy! — ezred maradt,
mikor már minden, minden visszament:
utóvéden ott állt a regiment
Ivangorodnál...

És jött az éj — s vele a szörnyűségek...
Köröskörül már minden tűzben égett!
De hát parancs. (S azt meg nem szeghetik!)
»Kitartani csak másnap reggelig
Ivangorodnál...«

Az éjszakában az ég leszakadt.
Főnt a dombon és lent a domb alatt
szörnyű próbában égtek a szívek
de megmaradtak: tiszták és hívek
Ivangorodnál...

Aztán elült a fegyverek zenéje.
S a tót bakáknak megszentelt fejére
nagy messziről, a másik dombon át:
muzska-ágyuk fujtak füst-glóriát
Ivangorodnál...

S most... hogy az első hajnalcsik derengett,
hiába hívják már a regimentet,
az ezred-kürt hívhat sorakozóra:
nem mozdul többé, senki már a szóra
Ivangorodnál...

*

...És szól a kürt. — Az ezred trombitája...
Könyörög, sürget mint egy félő gyermek.
Most fenyeget és haragosan harsoz,
a végtelenbe kergeti a hangot
s akikhez szól: még mindig csak hevernek..

Most átkozódik s aztán meg kifárad,
gyöngül a szárnya a vad melódiának...
Most elbágyad és becézön gügyög
(mint bus anyja a kislánya fölött)
s nem mozdul senki...! — Hallgat a berek
s hallgatnak mind a fáradt emberek.

Már elnémul... csak egyet-egyet jajdul...

S e siró, féltő, nyöszörgő sóhajtól
megborzong és eloszlik a köd:
— a Nap kilövi első sugarát —
s egyszerre mindent fényözönbe lát
a trombitás ott fent az erdőszélen
és: ...felsikolt a kürt kinnal, keményen

és zeng, hörög, kinlódva, fájva és
szenved, mint mikor megbomlik az ész!
Ordit a hang! Tobzódik, sir, recseg,
poklok szülnek csak ilyen éneket...!

Majd megcsuklik... Most vigan feldalol,
mint reggelenkint messze, valahol
a Vág mellett a kaszárnnyában zengett —
... az *Ébresztő!*... a régi, régi dal...
S hajnali, üde, vig hangjaival
ébresztgeti a halott regimentet...

1916.

LEVÉL.

Colombina! Csitri, szőke lány,
játékos szívű, pajkos, kacagó —
messze határról ír most magának
a csukaszürke ifju Pierrot...

Sötét vonatok röpitettek erre
s nekem eszembe jutott a tanyám
— zajos városban álmodó szoba —
és egy szent asszony: az édesanyám.

Duhaj nóták közt álmodtunk a multat
s multam keresztjét: gyermekkoromat...
Magát is láttam... szemében opál égett
s csak zakatolt, csak rohant a vonat...

Most már nagy, fehér hegyek közt megyünk,
nyögiük a fagyos, hosszú utakat,
szemünkben tompán ég a kinok lángja
s ma láttam sirni barna fiukat,
kik eljöttek a Duna-Tisza közről
nótás ajakkal, kemény, hetyke szívvel
s mára megtörte izmos vállukat
az út, a suly s a háboruknak átka...

Ma még veríték hull és hörög a szitok,
ma fáradt testet vonszol a baka,
de holnap talán már vérünk gőze száll
holnap talán már a srápnell kaszál
s vijjog Doberdó gyilkos madara
a gránát s vadul a sziklára lecsap.

Pedig az ég oly mosolygó szelid...

1916.

AZ UJ GETHSEMANE.

(»...Az olasz tűzérségi tűz, különösen a Karszt-fensíkon, időnként a legnagyobb hevességig fokozódott.« — Höfer.)

Uristen! Milyen apró pont vagyok
kicsiny és gyáva életemmel.
Lázasan, félve, hozzád tapadok
ős-örök állatszerелеmmel
Élet, Ifjuság...

Gránátok zugnak s a halál zenél,
egy kósza sziklára biztam a sorsom,
csak engem tarts meg, Uristen, csak engem
s a gögőm, a bűnöm a lábadhoz hordom,
csak tarts meg engem, jaj csak engem!

Síró acélok tépik a sziklát,
köröttem poklok vad tüze lángol,
lemondok kéjről, kincsről és rangról,
Uram! Én félek a haláltól,
engedd, hogy éljek, engedd, hogy éljek!

Apák örögnek... gyermekek sirnak...
tört koponyákból surran az élet,
minden botlásom, könnyem s erényem
csak azért volt, hogy itt végetérjek?
Huszéves, szomjas gyerekszívemmel?

Uristen, nézzed: nekem anyám van!
És nézd: a testem bus görcsbe rándul...
Krisztus, a haláltól te is féltél,
rólam is véres veríték csordul,
csak egy napot adj még, csak egy napot...!

Nézd, hogy kinlódom s üvölt a gránát...
Uram, felejtsd el a vétket, a multat,
mit bánom én most mások imáját,
csak engem ments meg, a nyomorultat,
csak egy órát még, csak egy órát!

Jaj, hangom sincs már, torkom kiszáradt,
testem elnyulva fekszik szikla-ágyán...
a zaj elnyomja hörgő imámat,
el kell pusztulni... husz évvel... gyáván...
önzőn, bűnösen, kis féregmódra.

— — —

Legyen meg a te akaratod...

1916.

ROHAM UTÁN.

A drótsövénynek tépett roncsain
zizegve, halkán, nótát kezd a szél...

Az ágyuk, mint a láncravert kutyák
elnémultak. A zaj elhallgatott.
S véres holtait kint a sziklán hagyva,
a bersaglieri-század megfutott...

S a drótsövénynek tépett roncsain
zokog, zizeg, panaszkodik a szél...

Ugy fojt a füst... gőzölgő emberpára...
s a szürke sziklán barna vérnyomok.
Csak nézünk szótlan, fáradtan, meredten
és nyujtóznak a puskák, szuronyok.

Ránknéz a nap. Véresen visszanéz
s merül, merül az ég alján a vérbe...
— Mit bámulsz rajtunk? Magyar munka volt:
egy sem jutott az árkaikba élve! —

A drótsövénynek tépett roncsain
még egyre sir és nyöszörög a szél...

A fejem kábult, halántékom lüktet,
agyamban béna minden gondolat
s valami nagy, nagy nyugalom
és égigszálló szent bizakodás
gomolyog most az alkonyég alatt...

Fáradt vagyok. A fejem ég és kábult.
S olyan jó ez az ernyedtt nyugalom!
Reám borulnak halk alkonyi párák
s elomlok lágyan és hallgatagon

Fekszem egy zuzott kőhalom tövében
és hallgatom a szívem: hogy dobog...
Este van... este... otthon most harangszót
zengenek békés, szelid templomok...

Egy homokzsákból szítál a homok,
a páncéllőrés bután rám mered,
olyan jó volna kicsit aludni,
de nem lehet, aludni nem lehet...

S a drótsövénynek tépett roncsain
unott nótákat dudorász a szél...

Fáradt vagyok. És oly nehéz a pillám,
szemem nagy messze, semmiségbe néz
s most valahol egy véres sebesült
felkiáltott, hogy:

— Jaj, szanitéz! —

S a drótsövénynek tépett roncsain
zörögve, sirva nyargal át a szél...

1916.

GYÓNÁS.

Ha visszatérnék egyszer majd a végén,
pogány nótákat ne várjatok tőlem.
Bolond harcoknak könnye és vére
megmosta arcom, megszelidültem.
Cifra zsuromnak léha trubadúrja
s rablott csókok bus orgazdája, én --
gránátok izzó csipkebokrából
új Igék hangja harsogott felém
és megreszketett bennem az Ember...

Asszonykarok szikrázó bőre
ne fonja buja járomba nyakam,
asszonycsók izzó, égő melege
ne perzselje le fakó ajakam!
Ugy fáj a multam... Szédít a régi csók.
Kábit a multból sok édes parfüm,
lelkem vezekel sok párnafelhőn,
hol vérem, vágyam mámorokba fult...

Ugy fáj a multam! Pihenni vágyom.
Nem bűnös násztól lángoló ágyon,
ne égjek soha mámoros lázba...

...Vágyódom egy kicsike házra
s egy kis leányra, akit kinevettem,
— s aki azóta sokszor sirt titokba —
s kicsi szobában, esti szürkületben
értem imázó szent öregasszonyra...

1916.

ÜZENET.

Fiuk, hogyha én itt maradnék,
írótok meg az édesanyámnak.
Liliom szirma legyen a papír
s a pacsirta tollát vegyétek pennának.
Tintának jó lesz, bus, piros rózsák vére...

Halk alkonyatkor, szellőjáráskor
írótok ezt a liliom-levélre:

»Asszonyom! Doberdón csillaghullás van,
alig marad egy is odafenn fölöttünk.
Asszonyom! Tegnap is lehullott egy csillag,
alkonyatkor egy katonát temettünk.«

Írótok meg, ha fejem roncsolná szét
s agyamat tépné egy gránát-darab:
hogy csöndben, jaj nélkül nyújtóztam a köre
s a testemen csak egy csöpp vér maradt
szivem alatt.

Ha jajgatnék a kintől, fájdalomtól
és eltorzulna arcom a tusában:
írótok meg, hogy mint a kis virágé,
szelíd s egyszerű volt az elmulásom.

S ha két szemem riadt üveggé válna
s kezem megdermed vad görcsbe fonottan:
írótok azt, hogy szemem lefogytatók,
hajamat szépen elsimitottátok
s kulcsolt kezemben egy őszirózsával
holtom után is mosolyogtam...

1916.

HALOTT SZEMEK HALOTT BESZÉDE.

A sziklaárok csendes most a jajtól,
a sziklaárok alszik. Vért ivott.
Bujkál a hold a felhők rongya közt
s a bus oduban csak ketten virrasztunk:
én — az élő és te — a halott...

Szemedbe nézek. Olyan különös!
Soh'se néztél így, kicsi Pajtikám.
A két kezed s a homlokod hideg,
— miért nem szólsz te lányképű gyerek —
örökre hallgatsz? Mondd: hát igazán?!
Beszélj, felelj hát nékem cimbora!
Es hunyd le, hunyd le két fáradt szemed.
Valami bánt még és nem hagy aludni?
»Hess!« — nézd, elüzöm mind a rémeket,
aludj csendesen kis koma.

Virrasztunk. Pedig beh fáradtak vagyunk!
S a szemed fénye, jaj de különös.
A hajad csapzott, a gyertya fénye reszket...
Mondd: a szikla nem nyomja gyöngé tested?
Fáradt vagyok. A fejem ég és kábult
s mintha most szólna tört tekinteted...
szavad nem hallom... mégis értelek...
hatalmas Isten... szólnak a szemek!

— — —
»En már elvégeztem minden számadásom.
Ifju éltemből kora elmulásom
nehéz volt Pajtás. Mert az élet drága.
S e drágaságot egy olcsó golyó
olyan egyszerűen halálra átválítja...

Ahol most járok, minden olyan szép,
ahol most járok, minden olyan jó,
ahol most járok, ágyu nem dörög
és nem suhan a füttyenő golyó...
Ahol most járok, a vér nem bugyog,
nincsenek könnyek, fájó sóhajok,
nincsen Doberdó és nincsen roham,
csak csönd, csak fény, csak halk szeretet van.
En már átjöttem a titkos hidon,
ami ott úgy fáj, azon tul vagyok.
Oly jó: a szívnek mozdulatlan lenni,
oly jó: az agynak gond nélkül pihenni!
S a titkok titka látó szemünk előtt,
mint oldott rejtély: megfejtve ragyog.
Amit otthagytam gyötrötten, szegényen,
temessétek el majd ifju testemet!
Halott jobbomat szorítsad meg Pajtás,
most már majd alszom. Fogd le szememet...«

...Ott kint már pirkad. S ujra döng az ágyu!
Örök zenénk ez immár minékünk.
Piros reggelbe piros vér buggyan...

— — —
Téged, kis Pajtás, este temetünk...

1916.

GIULETTA.

A szemed fénye olyan idegen!
Almodban sem láthattál soha,
Szivemben kelet bus csatáit hoztam,
pihenni jöttünk e kis faluba.

S most újra hallok leánykacagást,
virág-kezek futnak a zongorán
és én lehajtom fáradt fejemet
— mondd: nincs körülötte töviskorona? —
s álmodom újra bénán, ostobán
a jövőt — amely tán el sem jön soha.
Holnap támadunk kisleány...

Játsszál nevető virágshirom-hullást
és kis, érzelő menüetteket,
halott szerelmek visszajáró lelkét,
jaj, csak a vért ne és a könnyeket!
Holnap támadunk kisleány!

Játsszál! S a lelkem mindent magába szív
— mint mámoros ember a bort, a bort —
s ha összedülnék holnap véresen,
mondd: hogy a lelkem már máma haldokolt...

Kisleány...

(1916. Vigalzano.)

ANYÁM.

Öt fiad volt. S ahogy elment az első:
mélyen lecsuklott drága, ősz fejed,
a gyöngye lábad térdelésbe roskadt,
egyet jajdultál s aztán szólanul
pergetni kezdtél egy sor gyöngyszemet...

S a második, ahogy kötötte kardját
és homlokára sirtad csókodat:
Könnyed még volt s az ajkad is vonaglott,
de a jaj-szó, az anyahördülés
ajkadra nem jött, az belül maradt.

A harmadik — hogy bucsucsókod kérte:
a bus keresztet már könnyebben birtad.
Áldó kezéd már meg se reszketett,
fölemelted a fejed is kicsit
s a könnyedet a Bibliába sirtad.

Elédbe állt a negyedik is egyszer
— s látod anyám: te még erősebb voltál —
szemedben egy — csak egy! — könny remegett
s azon az estén órákhosszat látott
térdelve a szüz-máriás oltár...

Az utolsó, a legkisebb is készült
— mint lakzira a vőlegény, vigan —
s akkor már nem volt könnyed sem anyám,
igaz: fehér lett minden szál hajad,
de emelt fővel te mondtad: menj tiam!

1917.

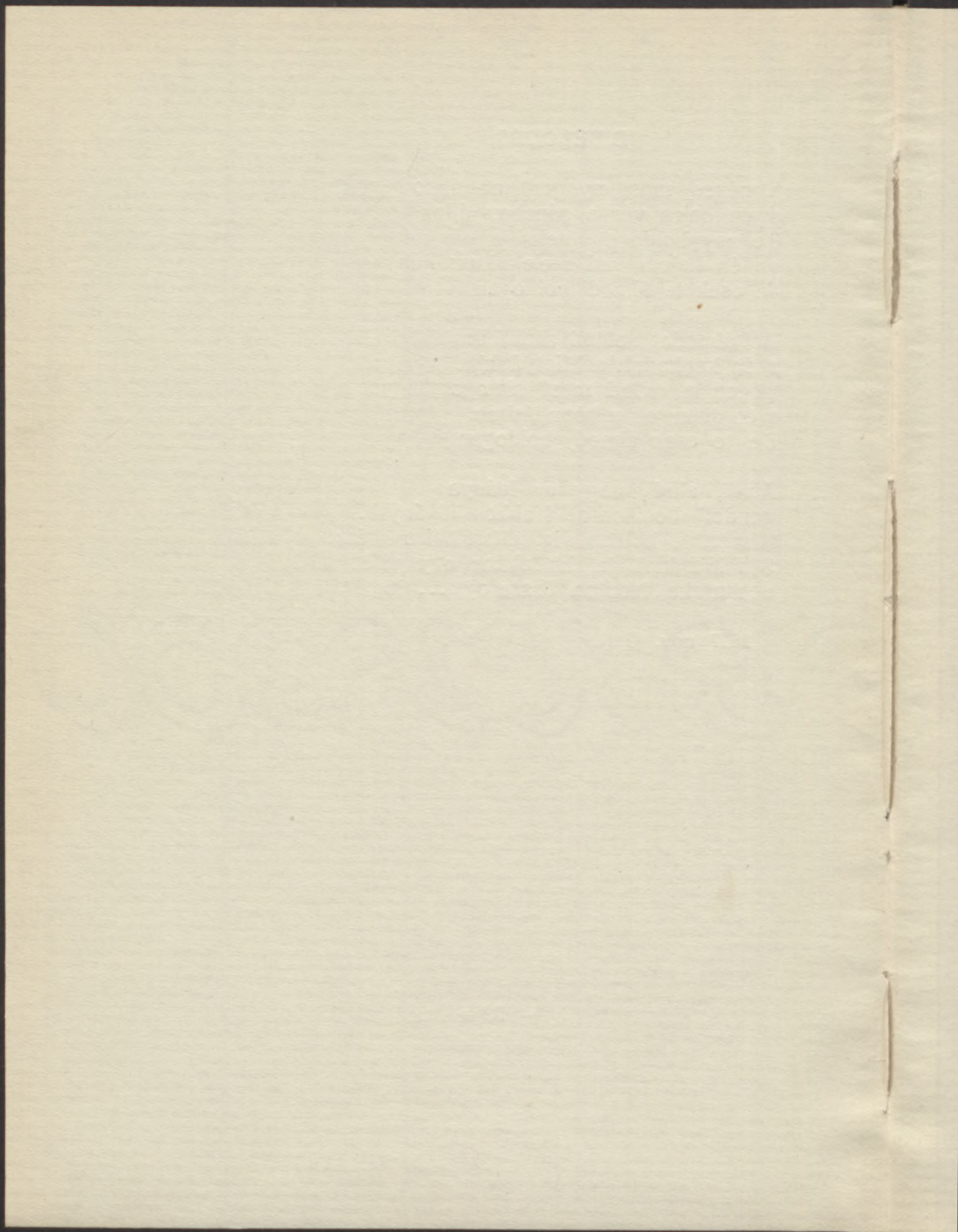
BIBELŐDÉS.

Tenéked most nyugodt az álmod
s én bajra várva sáncban állok.
Te nagyboldogan öleled a párnád:
az én hajam vad szelek kuszálják,
de csak te álmodj boldogan.

Az álmodat semmi sem bántja
s én kapkodok a Miatyánkba.
Téged a csönd most simogat lágyan
s én didergek a hóhullásban.
De te csak álmodj boldogan.

Aludj, aludj, nagy ur leánya,
gondolj bosztonra, frakkos cigányra.
Hiszen te holnap vig, cifra bálra mész!
S mit bánod te, ha akkor egy vitéz
a muszka fronton összerogy...

1917 nov. Glitt.

A KULPA-PARTON 1918

8194 10/24/35 AS TUE A

A KULPA-PARTON.

Most ifju, pogány-isten vagyok,
kevélyen, szépen hordom a fejem.
Van egy sze'ld, fátyolos, tiszta
imádságos Vesta-szüzem.

Örök-tűz ég az oltár előtt
s az oltáron, hej! — göggel trónolok.
Este-reggel ölelnék lágyan
alázatos leánykarok.

Mosolyog csak és egyre rám néz,
vággyal, szemérmes, szent szerelemmel,
csak én rám néz és senki másra,
bálvány vagyok, nem nyugös ember!

Vad szélkölyök sikongat ott künn
— lombokkal játszik, rosszfiu módra —
s én részegen és szédült fejjel,
leszállok egy hosszú csókra...

1918.

MIT NÉZEL RAJTAM?

Mit nézel rajtam olyan áhitattal?
A két szemem, két fáradt élet-lámpa,
csendes tüzével mit mond teneked?
Huszonnégy év elsuhant perciből
titkokat mond, vagy titkot rejteget?
Mit nézel rajtam olyan áhitattal?

. . . . .

A homlokom koravén ránca fáj?
(Gond-országut volt sok álmódásban!)
Vagy tán tünődsz: milyennek vártalak
s mint éltél bennem, mielőtt rádtaláltam?
Mit nézel rajtam olyan áhitattal?

. . . . .

Olvasd el rólam a rámirt ígéket
— régi írás, bűbájos kabala —
Adámra írta egykor a teremtés
s most hordja minden férfi homloka:
»Asszony! te vagy a bölcsöm s temetőm.«

1918.

SIMOGATÁS.

Hajtsd a fejed az ölembe
s engedd, hogy a szemed nézzem.
Meg akarlak simogatni;
hiszen holnap úgy is sirhatsz
szüzi, leány-özvegységben.

Szempilláid sötét selymén
csillog a gyöngy, könny szivárog.
Kulpa vizén szelek zugnak,
ma még miénk: csók és élet,
de már itt, e forró csöndbe
a Holnap is belekáróg.

Ma még mienk: ez a csend itt
s a muzsikás lélegzésünk.
Hallgat még a trombitaszó,
de holnap már minden más lesz
és e csoda-gazdagságból
csak a Semmi marad nekünk.

Hajtsd a fejed az ölembe
s engedd, hogy a szemed nézzem,
meg akarlak simogatni.
Ne sirj édes, özvegy-árvám,
hiszen holnap úgy is sírsz majd
szüzi leányözvegységben.

1918.

BOLDOG CIGÁNYOK A KULPA-PARTON.

Vétkek hajszoltak, vágyak üztek.
Reszkettem részeg tavaszi láztól.
De lám! most itt, a Kulpa-parton
anyásan óv és rejt a sátor.

Sátrunkban nincs más, csak mi ketten
és nézzük egymást hallgatva, hosszan.
(Boldog cigányok! — Ugy-e, Édes?)
Es apró tűzünk bátran lobban.

Kis rőzseláng és mégis oly szép.
Hiszen a rőzsét mi szedjük, ketten.
Csak száll a füst s a szemed kábit...
Ugy-e, Édes, jó az ölemben!

Gubbasztunk itt és zug a Kulpa
és lábujjhegyen járnak a percek.
Ugy-e, hogy szép itt, kis cigányom,
te: virágarcu, karcsu, legszebb!

Ott benn, a járdán, fényes utcán,
hivalkodhatnak, legények, lányok:
— sátrunk alatt mi csak mosolygunk,
mi ketten, boldog, bölcs cigányok.

1918.

VALLOMAS.

Nem voltam én soha: nagyon rossz
csak sokszor fájt a koldus-élet.
S a lelkemből ilyenkor csurrant
ezer, dacos, lány-hívó ének.

Sohse nevettem én az Istent
s az ördöggel se paroláztam.
Ha rossz voltam, hát csak azért volt,
mert más tűzénél mindig fáztam.

De lám, most itt, e drága őszön,
szakadhat rám, vad, jeges, zápor:
éltet a tűz! Szent kicsi lángja
nem alszik el a viharától.

Nem voltam én soha nagyon rossz.
De — eztán — bárhogya fáj az élet:
lelkemből többé ki nem csurran
csak halk, szelíd, zsoltáros ének.

1918.

SUTTOGÁS.

Szomoru, hogy engem szeretsz,
kit már bénává vert az élet,
ki már futok e rossz csatából,
kit lélektelen, véres bolondként
a reménységből, várakozásból
bottal kergettek ki az évek.

Neked harcos legény kéne,
nagyhitű, hetyke, sólyom-kölyök,
ki még bizva bontja a szárnyát
s hiszi magáról, hogy meg se szédül,
hogy repülni tud — bárhogy cibálják
a földrehuzó gondok fölött.

Azért mégis: édes, áldott
a hozzámvaló hü szerelmed.
Mert az én csüggedt karjaimban
ősök, unokák, fák, virágok,
dalok és könnyek vágya is itt van
s minden idők téged ölelnek...

1918.

A KEZED ÁLDOM.

Tudod-e, hogy én egyszer, régen,
gyáván, bolondul már letértem
a nagy várások ösvényéről?

Jártam kiégve, bus mocsárba,
szürke tegnapot nem sajnálva
s mindegy volt: jön-e a holnap is.

Ha néha mégis — önkinzásból —
gondoltam: ki lesz olyan bátor,
erős, tiszta, hogy visszahuzzon;

gondoltam csoda-óriásra,
anyám szemére, ember-sírásra,
Bibliára, korcsma-cégérre,

de hogy egy gyöngé, kis leánynak
fehér kezei rámtalálnak
és visszahuzzanak ölelve,

azt mégse hittem, mégse vártam.
...S ezért simitom, nézem, áldom
a két kezéd most és örökké...

1918.

ÉLTÜNK MI MÁR.

Csókkoltam én már egyszer a szádat,
régen, jaj, régen, ezer éve tán.
Fehér ruhában, lábodon saruval
— s a két szemedben csöpp, unott boruval
cirkuszba jöttél akkor délután.

Tüzött a Nap az aréna fölött
s az én nevem harsogta száz torok
s gyöngyözve vértől, veritékbe dusan,
gyilkoltuk egymást lihegve és busan,
néhányan: rongyos gladiátorok.

Te ott ültél és égett a szemed
s égett az arcod, tűzbe pirultan.
Villant a Nap, a te szemed is éledt
— bennem megborzadt forrón hej! az élet —
te bölintottál — s én szurtam, szurtam.

Es sós volt a vér és fájt a hörgés...
(De neked kellett — kívántad a vért.)
A szemed mindig új csatákra hajsolt,
már nem akartam: mégis diadal volt
s a töröm éle új sziveket ért.

Es akkor, egyszer... megharsant a kürt
és rám virágot dobált a mámor,
de én, felejtve véres szolgaságom,
hozzád rohantam — s vad csókkal a számon
csókkoltalak én: részeg gladiátor...!

Egy hördülés — és jaj, eltéptek tőlem —
téged, a büszke, patricius lányt,
szivembe mélyen, gyilkos vasat vertek,
s aztán busan egy ezredév lepergett,
de nem feledtük azt a délutánt.

Csókoltam én már egyszer a szádat.
Régen. Emlékszel? — Ezer éve tán.
Szent rendelés, hogy találkoztunk újra
s a Kulpa-parton ülünk összebujva:
szeliő fiu és hófehér leány...

1918.

NE KÉRDEZZ!

Ne tudd soha, hogy más is voltam,
nem az, ki most: álom-legény.
Ne tudd a dalt, amit daloltam
a tévelygések idején.

Ne tudd soha, hogy mást is vártam,
nem azt, mit most: halk léptedet.
Ne tudd, ne tudd, hogy merre jártam,
mig megláttalak tégeődet.

Ne tudd, hogy mig idáig értem,
cimborám volt sok vétek-ur,
ne tudd, hogy ez a fehérségem
egészen uj, egészen uj.

Ne tudd soha, hogy más is voltam,
nem az, mi most, álom-legény.
Ha tudnád — jaj! — akkor a multam
piros arccal szégyenleném.

1918.

CSÓKOLJAD MEG A SZÁMAT.

Csókoljad meg csak egyszer a számat,
— a kívánó és vértelen számat —
s ha megégetnéd a puha ajkad:
bocsánat!

Virágtépéshez durva a kezem,
— a remegő és kékerű kezem —
kontár vagyok bimbó-nyitogatásban
érezem.

Bocsásd meg nékem, hogy én nem tudom.
(Ugy, hogy ne fájjon a csók. Én nem tudom.)
De jönnek majd szép, halkszavu álmok
s megtanulom...

1918.

HARAGSZIK RÁM AZ ÉDES.

Haragszik rám az Édes.
Szelid fejét most durcásan lehajtja
s gyöngyszem-fogával az ajakát harapja.
Finom homlokán kislányos dac remeg,
támaszkodik az öreg zongorához
s egy ujjal próbál furcsa ütemet.
Istenkém, mit tegyek?
Haragszik rám az Édes.

Haragszik rám az Édes.
Szóljak hozzája? — tudom, hogy az se jó.
Pedig — látom, — hogy várja a kis bohó:
csak egy kicsit — de mégis — kérlelgessem,
hogy aztán meleg, bus, anyás fölénnel
megbocsáthasson nagy kegyelmesen.
Istenkém, mit tegyek?
Haragszik rám az Édes.

Haragszik rám az Édes.
Madárszeme már könnyecseptől ragyog.
(No lám, mégis csak gonosz fiu vagyok!)
Most reszketés fut krizantém-testén át,
megvonaglik az égő, gyerek-szája,
s most mindjárt... mindjárt elsirja magát.
Istenkém mit tegyek?
Haragszik rám az Édes.

Haragszik rám az Édes.

(Hanem most vége a komédiának,
nagyon fáj már a könny a kisleánynak.)

»Ülj az ölembe, szomoru madárcám,
igy... és szorítsd át az én gonosz fejem!«

— Rándul egy-kettőt még, mint a kisgyerek,
sóhajt és aztán csókol csendesen...

Istenkém, Istenkém:

kibékült már az Édes!

1918.

MÁR NEMSOKÁRA EL KELL MENNEM.

Már nemsokára el kell mennem.

— A napok mind, mind úgy szaladnak! —

Fáj nagyon, hogy újra a könnyek,
kinok és vágyak tömlőcében,
gondok között, magadra hagylak.

Kinok és vágyak tömlőcében
ne sirj, ne sirj nagyon utánam.
Mert visszahuz a sóhajtásod
és — hol majd bátran kéne lépnem;
térdre roskad talán a lábam.

Es — hol majd bátran kéne lépnem;
gyáván és gyötrő félelemmel
összecsuklik a bátorságom,
bizó, virágos büszkeségem
s felébred majd a siró-ember.

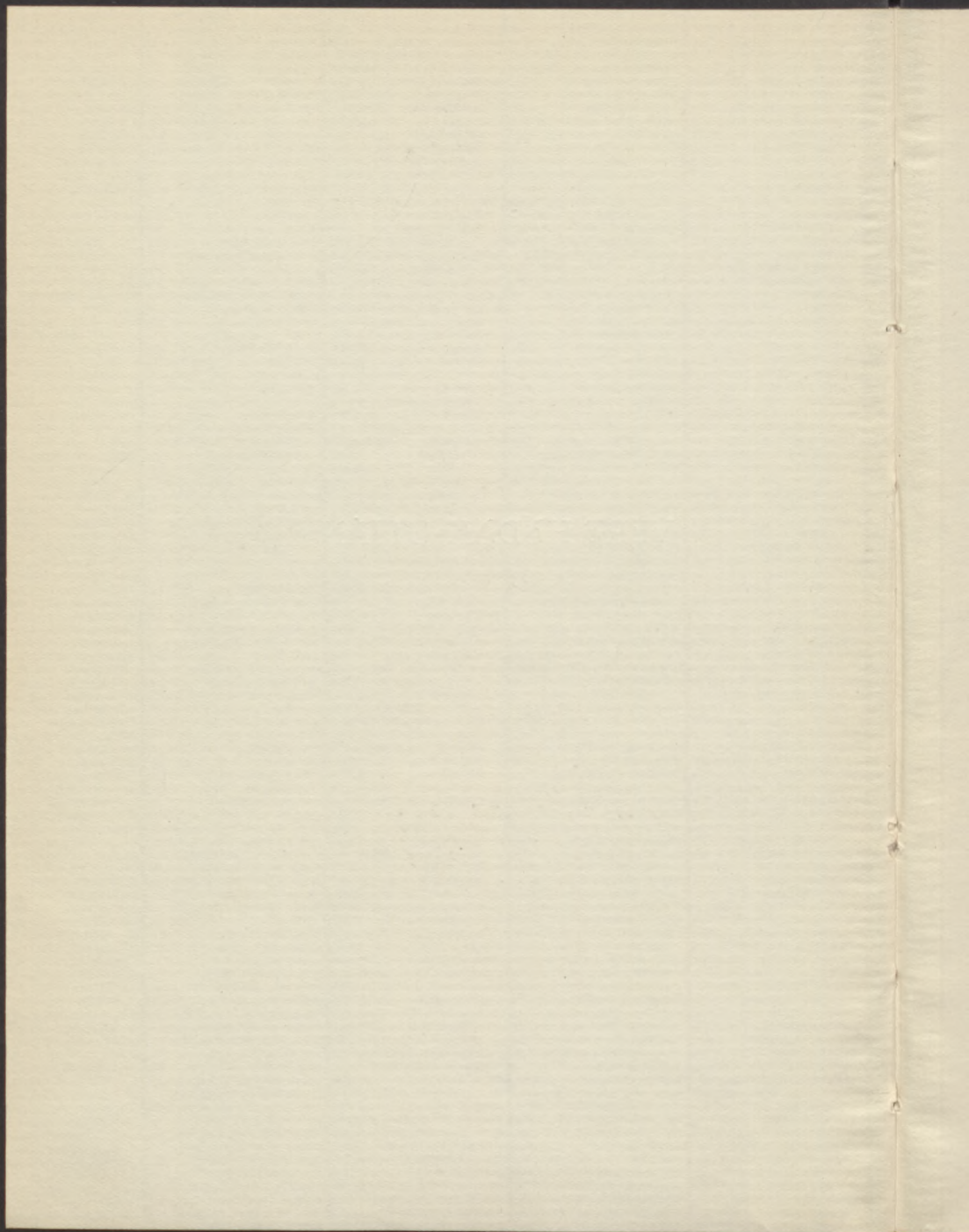
Bizó, virágos büszkeségem,
pedig nagyon kell nékem ottan.
(Brenta mentén, öreg sziklákon,
talpig fegyverben, térdig vérben,
élet-váró imádságokban.)

Talpig fegyverben, térdig vérben,
a sirásoddal ne hívj engem.
S most add ide a lányos szádat,
hogy rátapadjak alvó-ébren...
Már nemsokára el kell mennem.

1918.

VERT HADAK UTJÄN

VERT HADAK UTJAN.

Hová? Miért? — Hisz meg se vertek,
mi hittük mind a győzedelmet!
A Grappa állt és állt a Tomba
— a talját már a láz gyötörte —
mért dült hát mégis minden romba?

Hová? Miért? — Mi mindig győztünk
s állottunk hiven minden harcot,
mi adtunk vért és szenvedést —
s *otthon* sápadtak el az arcok?

Miért? Miért? — A Grappa ormán
s Piave mentén más az éhség?
Mért birtuk mi a koplalást
s miért nem bírták otthon, otthon,
az otthonlevők szenvedését?

Miért kellett, hogy idejussunk:
megvert, futó hadak útjára?
Hát a mi vérünk, szenvedésünk,
e szégyennek volt csak az ára?

Locsog a sár, csuf őszi sár
s nyüögöz rettentő kábulat...
Ó hiszen, mi is álmodtunk békét
— odvakban... lent a föld alatt —
de hát ez az? Hát ez a béke?
S miért, miért, hogy ez a vége?

Lázverte testtel... roskadozva...
vert hadak útján tántorogva,
ezer kérdésre ki felel?

Ott kint: süvegelt a halál
itt meg: arcunkba kiabál
— mikor a szégyen botja ver —
egy-egy borgőzös siheder
ki sohasem állt ágyuk tűzébe
s ő bögi, hogy: »Éljen a béke!«

S ha éljen is: mért züljünk széjjel?
Miért e csuf fegyverletétel?
Mért dobjuk el a fegyverünk,
mikor már úgy sincs egyebünk?

S hát nem kell védni a határt?
S ha nem kell védni: kinek árt
e rongy katona-becsület,
mely még csak fegyvert sem vihet;
hanem mint megrugdalt cseléd,
fegyvertelen s szégyenbe égve
kell, hogy keresse tűzhelyét?
Miért? Miért?

Jaj, szörnyű kérdés!
Vert hadak utja csupa sár,
csuf őszi sár és őszi köd...
S fölöttünk varju. Hangja: — kár!

Kár volt. Öt év... tengernyi vérrel...
s kár volt e rut fegyverletétel.
A hűségünkért ez a bér?
Hogy sárba lökjünk ágyut, puskát?
Hát ki fél otthon? *Tőlünk*, ki fél?
Kinek kell félni a fiától,
mikor gyötrötten hazalából
őszi ködben, őszi sárban?

Jaj, mért e sors, hisz meg se vertek
s hol vesztettük el, mely csatában
a bennünk élő győzedelmet?

— — —
S miért? Miért?

1918.

A JÁNOSOK.

A Brentapartról, hegyeken keresztül,
a bomlott hadnak sáros lábnyomán,
két öreg honvéd ballagott keletre,
átvászorogtak Krajnán, Stirián.

Az ágyudörgés régen hallgatott már,
s a regimentek messzejártak rég.
Hej, de a lábak, rozzant, öreg lábak
nem birták már az ifjak ütemét.

Semmijük nem volt, eldobáltak mindent
de cipelték a kopott »manlikert«.
— Kinek viszi kend? — szólt a szőke János.
S a barna János csöndben így felelt:

— A kisfiamnak, apró csemetémnek,
játsszódjék véle vigan, katonást.
S ha meghalok, a fejfám mellé tűzze:
a vén puskával nem tehetne mást. —

»Nekem fiam nincs — szólt a szőke János
de hátha újra bántják a magyart;
jó lesz ez akkor, vén kipróbált jószág,
ha majd hívják a vént s a fiatalt.«

S a Dráva mellett, a stájer határon
megállították a két öreget,
hogy hagyják ott a bajnétot s a puskát,
mert továbbbmenni másként nem lehet!

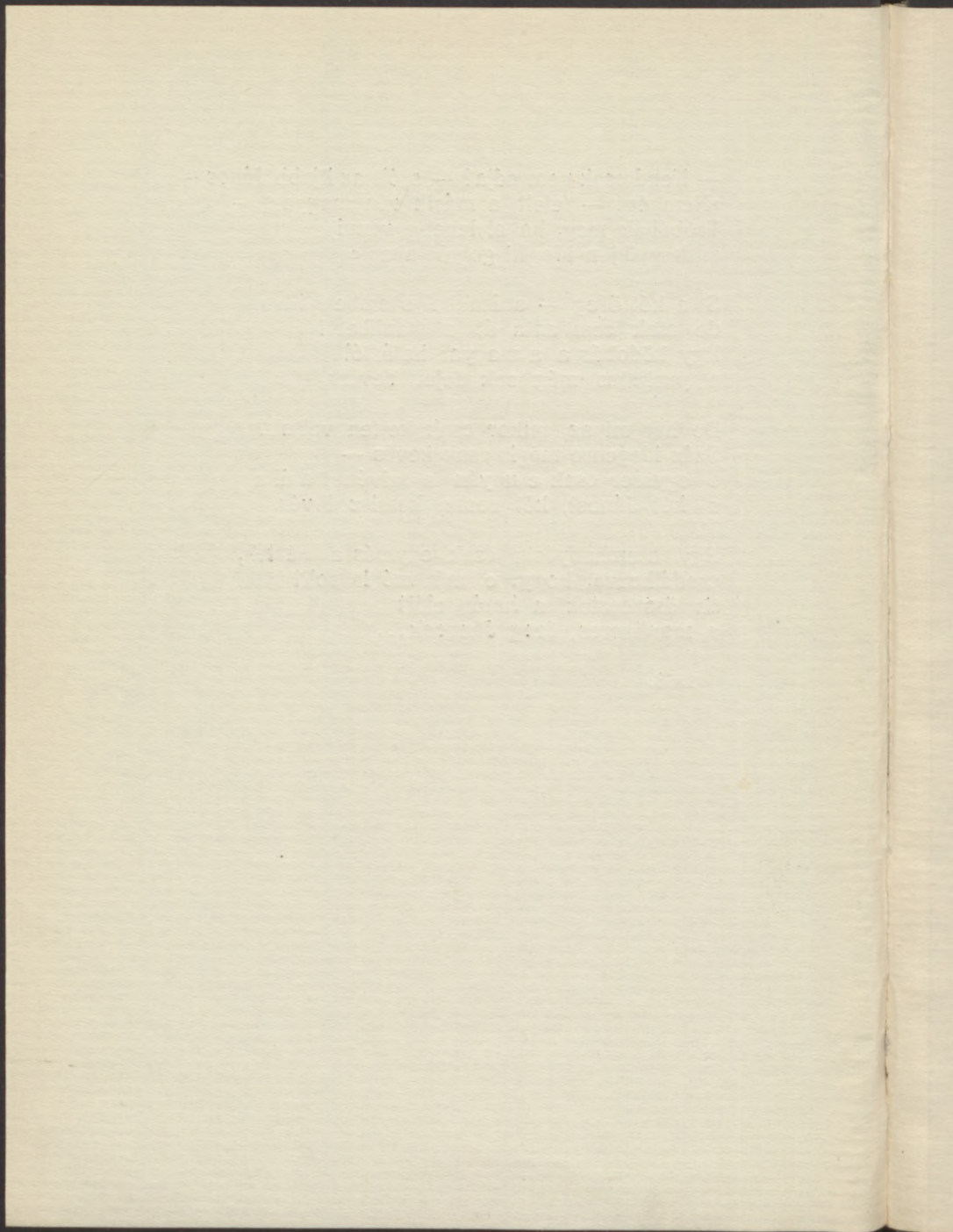
— Kend csak nem adja? — szólt az ifjabb János —
»Nem én! — felelt a másik vén magyar. —
Tróbálják meg, ha el lehet-e venni,
csak gyűjjön ide, ki golyót akar!«

S a két öreg — százakkal szemben állva,
de csak nem adta át a manlikert!
Egy kődobásra a magyar határtól
a puskatús még sok fejet bevert.

De hát mi az, mikor csak ketten voltak?
Száz idegenre mégis csak kevés —
s egyszer csak csunyán a szívéen trafálta
a két Jánost, két rossz, komisz lövés.

Egy szemhunyásig csak egymásra néztek,
csodálkozva, hogy: e má' mégis sok!
És összeestek a határ előtt
a manlikeres, öreg Jánosok...

1918.

VISSZASIRÁSOK
A KULPA-PARTRA

NO. 2724527
JAN 19 1964

ÉDESANYÁM.

Most mindig olyan szomorú a szemed
és lopva, féltőn vizsgálsz engemet.
Éjjel az álmod százszor megriad:
hogy nem sóhajt-e titkon a fiad?
S reggel remegve nyitod a szobámat,
hogy itt virrasztott-é velem a bánat?
Tudom: — a Drávántulon az a lány
jobban fáj néked, mint a fiadnak
édesanyám...

A napok szürkén és csöndben szaladnak,
arcomon egy, két bus betűt hagynak
s te olvasgatsz mint egy bibliát.
Tünődsz, hogy mulik rajt az ifjuság.
Minden örömed od'adnád nekem
s egyet gyűlölsz csak: az a szerelem,
amért az arcom olyan halovány.
Hagyd el, ne bánd, elmúlik idővel
édesanyám!

Ki együtt sirtál minden szenvedővel
s te: ki sohsem dobtad vissza kövel
azt, ki reád hajtott követ;
ne küldj te átkot és gyűlöletet
a Drávántulra. Mert nékem is fájna.
Ne haragudj te arra a leányra.
Hiszen mind ilyen! játékos... talány...
És a szerelem? — Csak tisztavirág,
édesanyám.

Ha zongoránkból bus melódiák
betöltik ezt az álmodó szobát;
botodra dülve, fáradságosan
ne jöjj s ne kérdezd mindjárt: »fáj fiam?«
S ne simogassad meg a hajamat,
hiszen a könnyek ugys fojtanak;
mert hogyha gyöngé lennék netalán:
elsirom magam veled egyszerre
édesanyám!...

1919.

HÁT MOST MÁR HOGY LESZ?

Hát most már hogy lesz? Sugd meg Istenem.
Mindig szomorú lesz már a szemem?
És édes, szelid, forró kis kezek
sohse simítják már a fejemet?
Kacagva elfut koldus ifjuságom
és csüggedt fejjel a holnapot várom?

Hát most már hogy lesz? Merre visz az út?
Nem lesek többé nyíló kis kaput?
Finom bokáju, csöpp cipellős lábak
mellettem most már többet sohse járnak?
Miért, miért fut úgy az ifjuságom
és kábán, bambán kinek jöttét várom?

Hát most már hogy lesz rimmel és a dallal?
Magam maradtam ezernyi sóhajjal?
Eljönnek-e a régi szédülések
vagy már csak józan, hideg fejjel lépek?
Hová, hová fut úgy az ifjuságom,
hiszen én még a szent szüretet várom!

Hát most már hogy lesz borral és virággal?
Mikor az élet oly bolondul szárnyal.
Most már én csak a temetőbe járjak
s betükbe sirjam csókját egy leánynak?
Elmult végkép a virág-szerelem?
Hát most már hogy lesz? Sugd meg Istenem!

1919 szept.

1919 OKTÓBER.

Most megint olyan csendes lettem.
Nem zavarnak a látomások.
A töprengések tépő karma
a szívemen simára vásott...
A Nagy Halott már újra éled.
Mellében ismét ver az élet.
S ki eddig félve élesztgettem,
egy kicsit bizony fáradt lettem.
Most ráérek, hogy találkozzam
lelkem másik, facér felével,
kit ülve hagytam egy sarokban
ezelőtt tán egy negyed évvel.
Szerelmes, bus az istenadta
s most is jaj messze kóborol.
Magamhoz hívom: gyere csak hékás,
idegen földről, a Kulpa-partról
platánok, gesztenyék alól!
Beszélgetünk. Panaszkodik.
(Panasza; mint a siró hárfa.)
»Kulpa-parton most ködök járják,
lányok próbálják vigan a lárvát,
a szemük: tör... a szavuk: méreg...
Valahogy: bolond az egész élet...«
S a szava belekeseredik
a hetyke hangba, tréfaságba.
Panaszcodik. S én hallgatom.
Lassan sirósra görbül a szájunk,
a könnyek lopva szemünkbe gyűlnek,
— bolond bűn a mi szomorúságunk! —

Mert ugyan mi a fájó abban:
hogy tán ebben az alkonyatban
a Kulpa-partján kézfogó van
és keringőre hegedülnek?
Hiába minden tanács, okosság:
a tüske mélyre van beverve!
Egyszer csak reáborulok
a másik én-re keseregve.
S míg testünket a zokogás
hideglelősen rázza, rázza,
borzadva látom, hogy nincsen másik,
csak egy vagyok, csak én, csak én,
csak én vagyok: kiosztott, árva...
Es újra csupa kétség a lelkem,
véresre marnak a töprengések
és riadt szemmel s bódult aggyal
az októberi ködbe nézek...

1919.

A CIMZETLEN LEVELEKBŐL.

Ha látnád néha este a szemem,
amikor gyáván könnyekbe lábad,
ha megfognád a csüggedt jobb kezem,
mikor mindenbe busan belefárad,
ha látnád, milyen tépett rongy vagyok:
elborulna a büszke homlokod
s megvesszőzné a bűnbánat a lelked.

Ha látnád, hogy az ajkam megvonaglik
sóvárgó tüzzel a te csókod után
s meghallanád, hogy mennyi a jaj itt,
s beteg állatként bőg a zongorám,
ha meglátnád a homlokom erét,
mikor haraggal lüktet, zug feléd:
megborzadnál és felsikoltanál.

Ha látnád, hogyan koldulok a multban
s hogy bocsánattal csókolom a képed,
ha látnád azt, hogy kereslek titokban
és minden reggel fejbever az élet,
ha tudnád, hogy én hányszor vártalak
s ha tudnád, hogy én most is áldalak:
tudom, hogy sirva visszatérnél hozzám.

1919.

TUKOR ELŐTT.

Te kócos, sápadt, rossz komédiás,
te csörgősipkás ütött-kopott bolond,
van-e még rimed és van-e kacajod,
érted-e még, amit a hárfa mond?

A régi hárfa — titkok hangszere
az ígérő és alkudozó: élet?
Mennyire hitted, hogy ad, hogy pazarol
és látod: minden, minden semmivé lett.

Bizonykodtál, hogy érted a hangját
s fogadtad hittel, hogy szent és hogy igaz,
vártad a nagy, a csoda-éneket
s most bambán látod, hogy egyik sem az.

Az élet — lám — a híres várva-várt,
a dus ígéret: mily savanyu kis dal!
Mind ily kifosztott madárijesztő lesz
az ember, ha hisz, ha vár, ha fiatal?

Hohó! Ne töprengj, ne tépődj ezen,
a sapkádön a csörgő nem pihenhet,
mert itt körötte a józan Tamások
egy megnyult arcon még inkább nevetnek.

Te kócos, sápadt, rossz komédiás,
te csörgősipkás drótra járó báb,
hajszold a rimet és keresd a kedvet,
megállás nincsen, csak tovább, tovább!

1919.

MOST VÁSÁROKRA JÁROK.

Azóta, hogy a vágyam, ifjuságom,
göggöm és könnyem mind, mind semmivé lett,
azóta, hogy egy könnyü kis cipellő
kacagva, könnyen kincseimre lépett;
azóta, hogy csak rongyaim maradtak
s azóta, hogy csak lelkem is kifáradt:
azóta én e sok törött cseréppel.
e lim-lomokkal vásárookra járok...

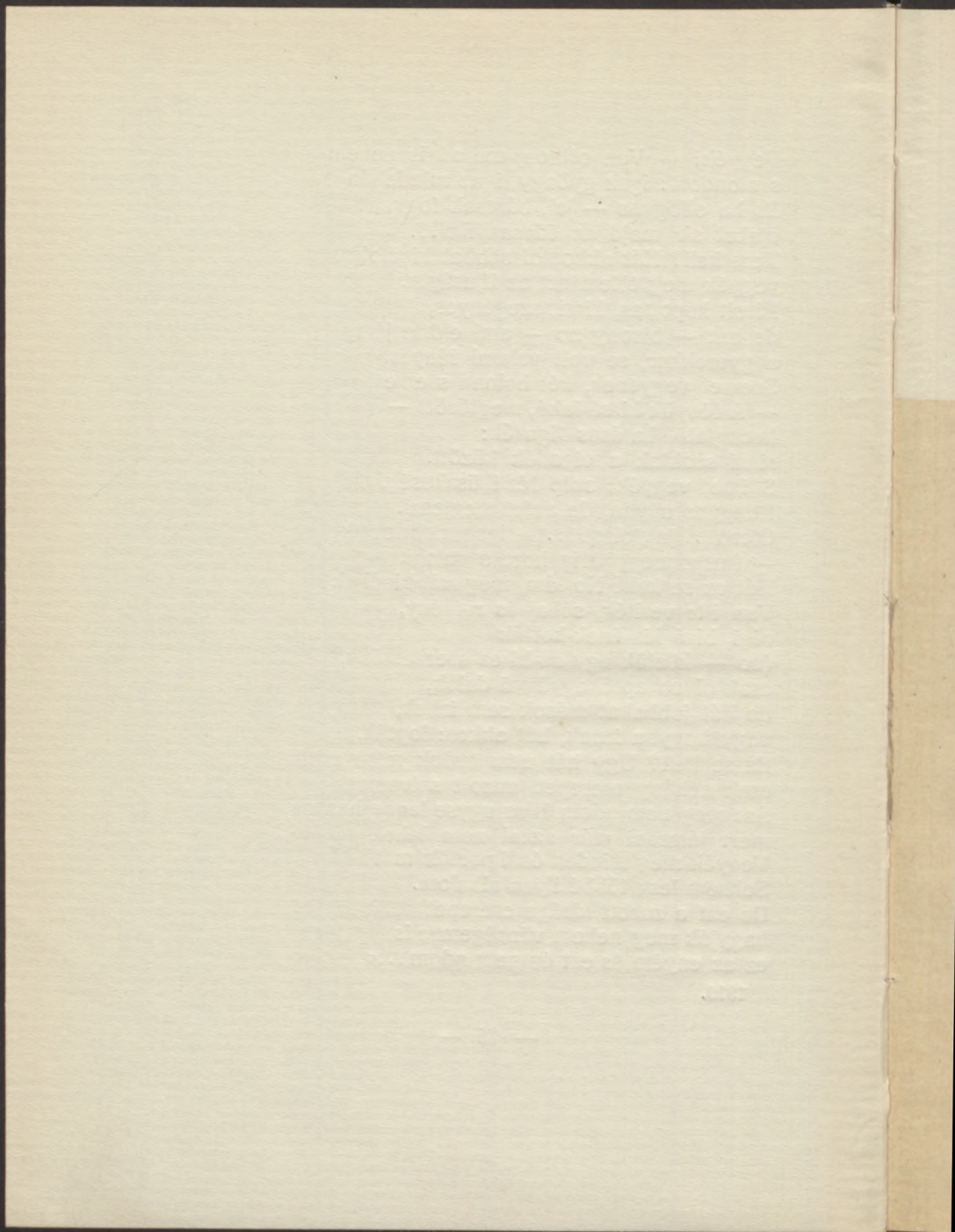
Tudom: a hangom elvesztette ércét
s alig is hallják a kínálgatásom.
És mégis járok, botorkálva, lassan
a nyüzsgő-mozgó vásári zsívaiban
s bolond vásárlók érkezését várom.

»Csak erre, hozzám, lányok, asszonyok,
ifjak, gyerekek s őszszakállu vének!
Olcsó a vásár. Mindent eladok,
bár nékem drágán kínálta az élet.
Szép álom-ingek. Finom portékák,
pók-szívem szötte selymes szálukat.
Vegyéek, vigyéek! Olcsó az álom-ing.
Kényes kincs mind, mert könnyen elszakad.
Nem kell? Ó, értem nagy, jó uraim,
szép kisasszonykák, drága asszonyok,
de van itt más is, dus ez a láda
és én most mindent, mindent eladok.
Csak ide hozzám! Krajcár az ára:
leány-hűség. — No, nem kell senkinek?
Pedig beh könnyű! Ugy száll, mint az illat!
Tréfás kis jószág: látni se lehet.
Hát ez emíten: anyám száz könnye,
gyönggyé meredten, fűzérbe kötve.

Vegyék! — Van otthon, marad is nekem
 s mondom: igaz gyöngy, igaz mindahány!
 És ha elfogyna — jaj, bárcsak fogyna! —
 újakat sir majd az édesanyám...
 Nem kell? Hát akkor olcsóbbat kínálok:
 vegyék meg tőlem ezt az ifjúságot.
 Kicsit kopottas, kicsit szegényes,
 de hát — bizony no — ami előtte járt,
 a gyerekkor, se volt valami fényes.
 Szemet vegyenek, két bolond szemet!
 — A fényük kissé fakó, megtörött —
 kacagtató, hatásos figurák:
 sirni szoktak a vigadók között.
 S ime, vegyék: szép férfibüszkeség.
 Rongyos ugyan, de azért megteszi.
 Olcsó... jaj, olcsó... — igaz, nem antik
 — huszonnégy évig hordta valaki. —
 Hát ez se kell? No lám, még mit kínáljak?
 Van itt: veríték, sóhaj és remény,
 régi, bizó kis ének-kották
 (no — köztük egy se híres szerzemény,
 csak olyan apró együgyű dalok,
 de hát jobbakat mások sem írnak,
 vagy hogyha írnak, hát akkor: lopták.)
 Ez se kell? Ugy hát nem tudok mást adni,
 csak néhány cserepet, zuzott szivemet.
 Azt meg nem adom. Hisz ugyse lenne haszna,
 mert játszani már azzal nem lehet.
 Vegyék meg minden ősdi portékámat!
 Sohsem lesz többé ilyen alkalom.
 De ezt a zuzott, drága cserepet
 hagyják meg nekem vénségemre is,
 ez az enyém és ezt én nem adom...«

1919.

KÉTSÉGEK UTJÁN

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ÉN.

Dölyfös bolondnak tartanak százan,
ki gőg-palástban lépkedek
és nem látják, hogy mea-culpázom
az elszalasztott éveket.
Anyám szeme bus számonkérés.
Futok tőle és áldva áldom,
nem vagyok rossz és mégis megvert,
én szép bűnöm: az ifjuságom.

Az ifjuság biz! Másoknál édes.
Nálam: koravén szörnyűség.
Mért tudom én huszonnégy évvel,
hogy a víz kékje mégse kék?
Mért tudom ember-rabságunkat
(e bus, tagadó filozófiát)
mért látok én kaján vigyorgást
ember szemek üvegjén át?

Az ifjuságom? — Koldustarisznya.
Egy-két emlék, vad hányatások...
sóhajok tavasz idején
— mit nem hallottak sohase mások —
nagy szédülések... botorkálások...
tegnap-temető fejcsóválások...
a Kislány — s véle egy rossz regény...

...
...Ez vagyok én. Nem bűn a bűnöm.
S mégis kísért a kárhozat.
Dölyfös bolondnak tartanak engem
ki guny-morzsákat osztogat.

Ez vagyok én. S mögöttem titkon
gonoszkodó sugások járnak
s nem látják bennem árva erényem,

hogy, bár eseten s tévelyedetten,
de fia vagyok Éva-asszonynak,
fia vagyok a Máriának,
fia vagyok a könnyes, áldott
én gyönyörű szép, ősz anyámnak.

1919.

BOLONDOZÁS A TEMETŐSZÉLÉN.

Valahol fáradt gulyák kolompolnak
ballag a nap és öregszik az élet.
S én bűnösen, virágzó fák alatt
— míg bennem apró hurok zsonganak —
öreg temető szélén üldögelek.

Reszket a fűszál halkán, babonásan
s a sirkeresztek csöndbe korhadognak...
Ringat a föld bölcsősen és anyásan,
dajka-dal cseng a virágfakadásban
és álmodnak... és álmodnak a holtak.

Hol vagy te most, fanyar, fölényes bálvány,
iker-testvére gyöngé kis hitemnek?
Te dölyfös bölcs a kupák vándorlásán,
te kacagó, a lelkek kárhozásán,
te tagadója dalnak, szerelemnek.

Hogy elfutottál, pupos porkolábom!
Te görbelábu, fülígszáju törpe.
Te kinövés, ki botlott éjszakákon
sarjadtál bennem és hízta falánkan
s nyakamba ültél gonoszán, örökre.

Hát most gyere, hogy újra megkinozzál,
itt folytassuk a régi disputákat.
Sirok között, röhögd: hogy ninesen oltár,
itt mond: hogy kettőnk közt a bölcs te voltál,
itt légy nagyhangu, csufos, törpe-állat!

Hivjad, ha kell a híres cimboráid
bizonyságul a kettőnk nagy pörére.
Nézd: hogy simul a holakra a pázsit.
Nem lesz közöttünk — meglásd — senki más itt,
csak én és ti. No ülj le, ülj le végre!

Most elszaladsz beteg, hideglelősen?
A te hited itt megmeredve áll.
Sirok fölött, a néma temetőben,
minden virágban, minden siri kőben
a szörnyü Pont néz rád és várva-vár.

Eredj, rohanj, te gyáva korcsma-féreg
hazug, fejrázó Belzebub kölyök!
Bennem nem fáj, nem didereg az élet,
bennem feltör a bizakodó ének,
ha itt járok a holt szívek fölött.

1919.

ASSZONY-ANYÁM ÉS ÉLET-ANYÁM.

Asszony-anyám adta a testem,
a bus arcom, és kócos hajamat.
Áldott legyen, áldott legyen,
amíg egy felhő száll az ég alatt!

Élet-anyám adta a csókot
botlásokat és részegséget.
Megátkozom, megátkozom,
amíg csak zeng egy mámoros ének!

Asszony-anyám adta a sóhaját,
s a szép és tiszta szomorúságom,
Élet-anyám a csörgősipkát
s a kocsmadalt a himnuszos számon.

Asszony-anyám adta a vágyat
s a homlok-szántó töprengéseket,
Élet-anyám a szatir sipot
s a gyermek-gyilkos, lázas éveket...

Asszony-anyám adott minden jót,
élet-anyám meg csupa rosszat.
Asszony-anyám áldott legyen,
élet-anyám, megátkozlak!

1919.

TUDOM.

Jól tudom én, hogy egyszer megöltök
bolond, forró, apró dalok.
Vérivó, szörnyü, ének-kölykök
tudom, hogy titkon reámtörtök,
tudom, hogy egyszer meghalok.

Megöl a sorsom: nagy terhességem.
(Amiért léhán cimborálok
veletek, sok-sok furcsa vétkem.)
Tudom én jól, hogy már letértem
s a régi utra nem talállok.

Tudom, hogy ezt a csoda-virágzást
nem bírja szívem, koponyám.
E lázas, forróságos fázást,
— kimerülten is mindig danázást —
egy óriás se bírja tán.

Hát én... hát én, a fáradt szívemmel,
hogy birjalak, gyilkos dalok!
Tudom, hogy egyszer — bizony — majd egyszer,
bus mosollyal és meredt szemekkel,
valahol csöndbe meghalok...

1919.

TORONY ALATT

1914

VALAKI A SZEMEMBE NÉZETT.

Valaki a szemembe nézett,
furcsán, virágos két szemével.
Valaki, tudom, reám gondol,
még máma éjjel.

Valaki a kezem megfogta,
ép úgy, mint mások s mégis máskép.
Valaki sajnál és fáj a szive,
ahogy nem fájt még.

Valaki halkán mondta máma
két szemével, hogy: Isten áldja!
Valakinek ma, értem is szól
a Miatyánkja.

Valaki a szemembe nézett,
furcsán, virágos két szemével,
valaki sok virágra gondol
és rám, ma éjjel...

1920.

FÁRADT SZONÁTA.

Mondják, hogy halkán zongorázik
minden este, félhomályban
s ilyenkor fehér, tiszta vágyak
sóhajtoznak a zongorában.
Valakit vár a kisleány...

Élő legény, vagy holt királyfi
akire vár vággyal, hiven?
Akárki az: boldog pazarló.
Jaj, ha én volnék! (...csitt, csitt szívem!)
Nem koldust vár a kisleány.

1920.

ÖZVEGY ASSZONY LÁNYA.

Özveggy asszony lánya, fehérarcu lánya
a szemembe nézett.

Remegett a lelke, mikor megkérdezte:
mért fáj ugy az élet?

Özveggy asszony lánya, sötétszemű lánya
fejét lehajtotta,
talán sóhajtott is, tán simogatott is,
de csak ugy titokba!

Özveggy asszony lánya, barna haju lánya,
szemeimbe látott
s elsiratta csendben, az én életemben
elsülyedt világot.

1920.

ÁPRILIS.

Megint bolondul megrohantak
a gondok és a látomások
s párnák között, veritékezve,
vergődve, gyűrött gödröket ások.
Most megint minden fejemre zajlott
minden: mi rossz s minden: mi drága
— ott kint virrasztva ég ezer csillag —
s engem a percek fojtogatnak
forró párájú éjszakába...

Elnyögtem én már minden imámat,
jajgatva hívtam az édesanyámat,
gondoltam istenes igékre
s boszorkányos kabalákra —
mindhiába... mindhiába!...

De lám, most mégis, itt az éjbe,
halkan, szeliden, mint az álom
— boldog Isten! — felém kigyózik,
átsiklik szürke, rossz szobámon
nagy messziről egy hűs leánykar,
(hófehér kar, szirom tenyér)
s egyszerre olyan könnyűség van
a szívemben és az agyamban,
mikor simítva ideér...

Hüsen lehull a homlokomra
s égő szemem befogja szépen.
Most virágos mezőket látok ...
reám nevet szeme anyámnak ...
fény van köröttem ... csönd ... szelidség ...
hallom a vérem hullámverését
s alszom ... fúsan, mélyen ... mélyen ...

Fehér kezét elküldte nékem
özvegy asszonynak fehér leánya ...

1920.

ANYAM SZEMÉVEL NÉZEL.

Anyám szemét te honnét vetted?
(oly ismerős szelid a fénye!)
Csak ő nézett rám ilyen halkán,
mikor mint gyermek elfáradtam
s felkusztram drága, szent ölébe.

1920.

KÉRDÉSEK, MELYEKET MÉGSEM KÉRDEZTEM.

Két szememben halotti mécsek égnék.

Hogy lehet az, hogy néha mégis nézed
virrasztó, fáradt fényüket?

Csak szatir-ének fakad ki a számon.

Mégis: hogy tud a szomorúságom
én mellém huzni tégedet?

Nincs bennem semmi, csak nagy, nagy üresség.

Mért tudod mégis, hogy drágaságos szentség
az én elsülyedt életem?

Siromon ások minden este, reggel.

Mért hiszed hát, hogy mégis, mégis egyszer
felujjong még az énekem?

Mi vagyok néked: játék vagy ember?

1920.

MEGÁLD AZ ISTEN.

Amért most újra kivirágzott
csodás erővel, sohase-hitten
az én lecsuklott, hervadás-izű
életem — s újra hiszek a hitben:
Aldjon meg' érte Édes, az Isten!

Amért most csöndben fejemre tetted.
anyás, egyszerű, szent szelidséggel
a két kezednek halk puhaságát
és biztatva a szemembe nézel:
megáld az Isten mindkét kezével!

1920. május.

UGY-E MEGBOCSÁTOD?

Ugy-e, hogy azért megbocsátod
bennem ezt a sok szomorúságot,
huszonötéves szomorúságot?

Látod, nékem csak fájt az élet,
látod: belőlem minden kiégett,
imádság, sirás, álom és ének.

Engem már régen elsirattak,
lelkek közé sem számítottak,
engem már régen magamra hagytak.

Hidd el: én sokszor úgy csodálom,
hogy mellém álltál hittel és bátran
s nem riasztott a szomorúságom...

1920. május.

BALLAGTAM MEGINT A KÁLVÁRIARA...

Ballagtam megint a Kálváriára
s nyíltak köröttem gyászos virágok.
Szörnyű keresztm égette a vállam,
amíg a lábam vén kövekre hágott.

Gond-katonák véresre ostoroztak,
Élet-Pilátus mosta a kezét,
görnyedt gerincem roskadozva hajlott
s unott emberek ödöngtek szerteszét...

Egy fordulónál mégis elém állott
egy kis, törékeny Éva-lánya,
felém nyújtotta fehér kendőjét,
szeme könnyes volt s remegett a szája.

Sápadt arcom a kendőjébe nyomtam
s megáldottam a szürke világot,
megáldottam ott két szelid szemet
s a két szemben a Veronikaságot...

1920. május.

ŐRIZNEK TÉGED AZ ISTEN KATONÁI.

Milyen közel van tehozzád az Isten!

...Házatok mellett barna, régi dóm

két néma tornya fölmered az égre.

(Olyanok, mintha csöndben, álmodón,

két hű vitéz strázsálna este-délbe...)

Az ősi házban lakozik az Isten.

Nagyon közel van tehozzád az Isten.

...Olyan jó nékem, hogy mellette tudlak.

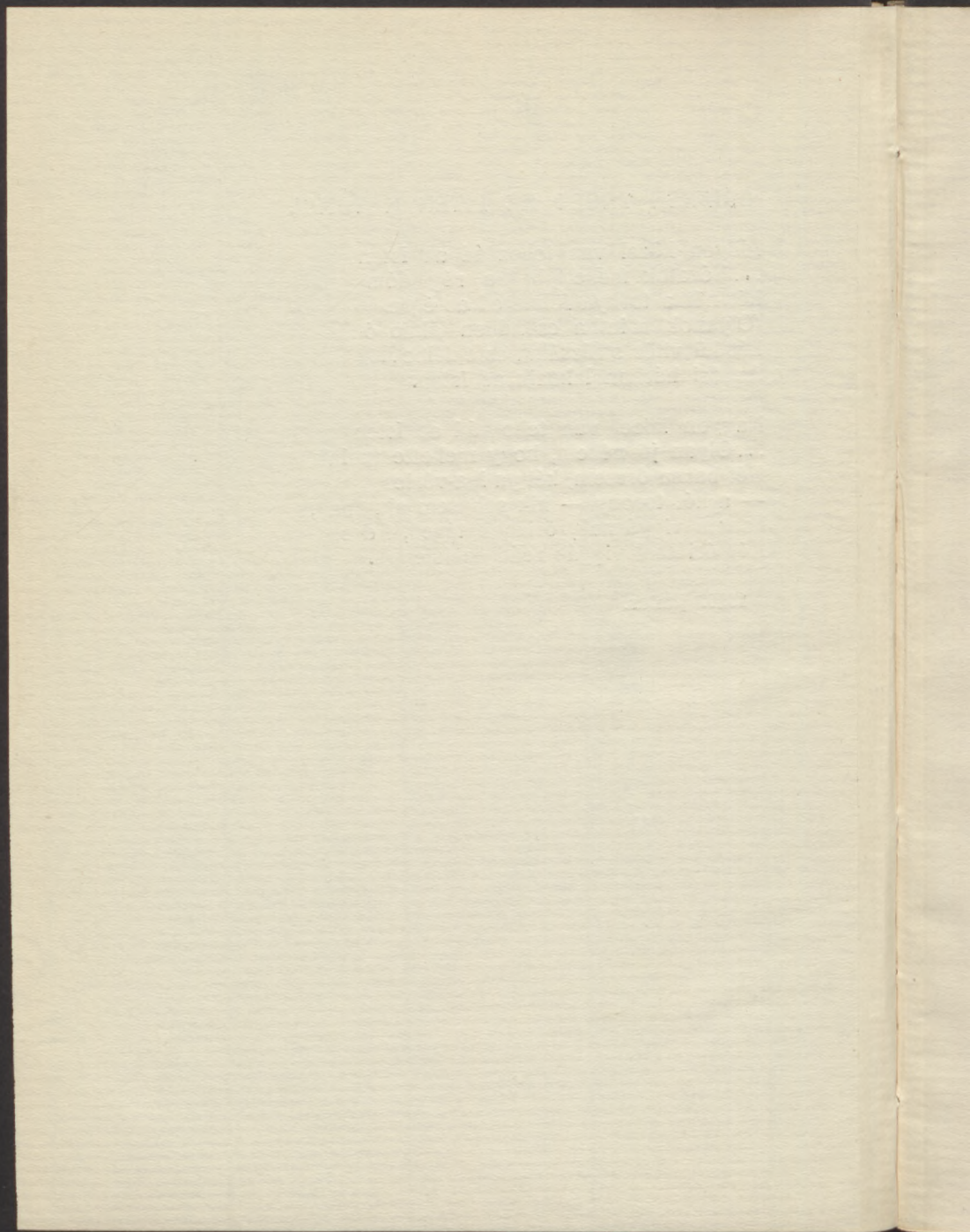
Két barna őrszem, két patina-vértés

— a két torony — kik sohasem alusznak,

hanem vigyáznak, őriznek téged, Édes.

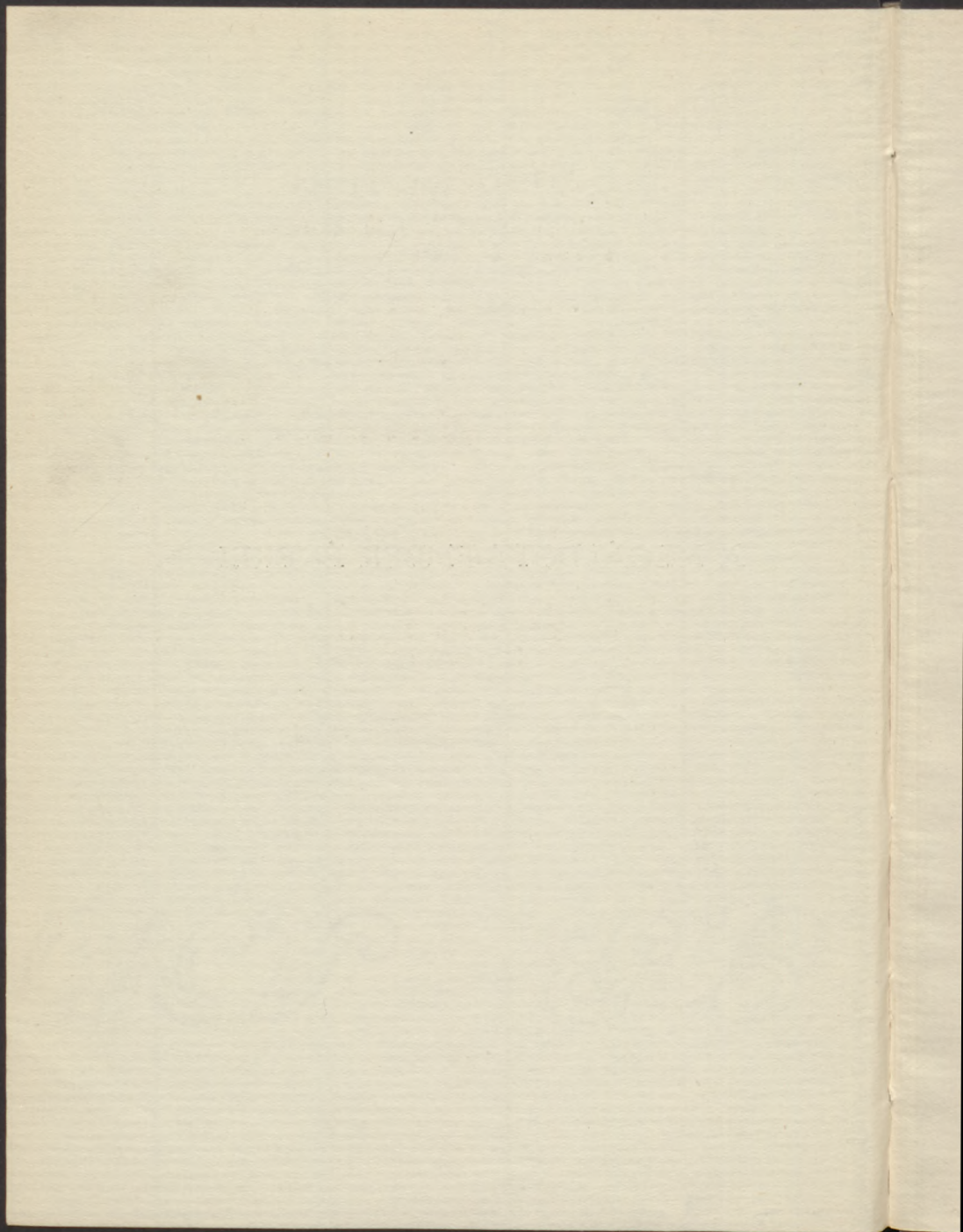
Két óriással vigyáz reád az Isten...

1920. június.

A MEGÁLDOTT EMBER ÉNEKEI

ISTENNEK SZÓLOK.

Hát van! hát van! — S most diadallal szentül
én bűnös ajkam töredeztve zendül!

Te tudod Isten: régen elfeledtem
s mégis kiszakadt belőlem máma
a régi, hívő, újjongó Hozsánna!

Nekem, — ki szörnyü bűjtöket éltem,
nekem, — ki rongyba járatta lelkét;
simogatásból én nekem is telt még.

Nekem is termett áhitattal csendbe'
— titkos vágyakkal a csókom után —
nekem is termett egy lilium-leány.

Leszek most újra: ember-arcu ember,
leszek most újra: várva-várt vándor
jut még nekem is a csókok borából!

Isten, halljad! Most diadallal, szentül,
én koldus-ajkam, himnuszokra zendül!

1920. június.

MOST UJRA RÁMTETTE PALÁSTJÁT.

Most újra, újra rámtette palástját,
boldog palástját, ősanyám: az élet
s verő keze, mely vesszővel suhintott:
árva fejemre simogatva tévedt.

Elértem mégis öröm-palotába
kopott szívemmel, sápadt reménységgel,
korona csillog fejemen ragyogva
s tudom: két szemem tele van most fénnel.

Van egy leány itt — aki én reám várt —
s aki álmában mindig engem látott,
élet-anyám most ajándékba adta,
s két kézzel szórja reánk a virágot.

Most újra, újra rámtette palástját,
boldog palástját, ősanyám: az élet
és én — ölelve ajándék-leányát —
királyi göggel termeimbe lépek...

1920. június.

A PAROMNAK MONDOM.

Ne félj szívem!

Ne félj szívem, most mégis csak kivirrad
és fény-ruhában jönnek a napok.
Ne félj szívem, most már csak hazaérünk
mi ketten: szelid, csókos vándorok,
mi ketten: éjben vakoskodó vakok.

Ne félj szívem! Lesz nekünk hajnalunk
s ölelnek pajkos napfény-gyerekek,
járunk mi még pacsirtás utakon
s köröttünk boldog, uj pipacs-fejek
bókolnak mélyen s vígan intenek...

Ne félj szívem, csak bátran lépj az uton
s kihajt bennünk még száz tavaszi ének.
Ifju szájjal és égő, szép szemekkel
megyünk egyenest az élet ölének
mi ketten: boldog, mesebeli lények...

Ne félj szívem!

1920. július.

VALTOZASOK.

Mikor először az utamba jöttél,
én szomorú voltam, te pedig nevettél.

Aztán nékem lett vidám kacagásom
s te méláztál a virágakadáson.

Később mindketten oly szótlankok lettünk,
sokat hallgattunk s keveset nevetünk.

És most, hogy ha egymás szeméibe nézünk,
egyszerre van könnyünk, vagy vig nevetésünk.

1920 július.

ÜDVÖZLÉGY ÉVA!

Pogányságomból aki kivezettél
s életet áldó emberré tettél:
üdvözlégy Éva!

Fásult szívemet, aki elfogadtad,
szép ifjuságod, aki nekem adtad:
üdvözlégy Éva!

Aki eljöttél nem is reméltem
s áldottá tetted eltévedt életem:
üdvözlégy Éva!

Akár káromlás, akár áhitat —
mégis örökké így szólitalak:
üdvözlégy Éva!

1920 augusztus.

MELEGEDES.

Anyám szent öletől, mig tehozzád értem:
bizony százezerszer megcsuklott a térdem,
haj mennyi kint és mennyi bajt megérttem.
Simogass meg éngem...

Kicsike bölcsőmből mig idáig jöttem,
mennyi vihar zugott, csapkodott fölő tem,
de kevesen szántak, mig a tied lettem!
Maradj az ölemben...

Játék lovamtól, mig idáig jutottam
szentséges Isten, mennyit nyomorogtam
örömben, és csókban mindig koldus voliam!
Csókolj Édes halkán...

Anyám szent öletől mig tehozzád értem:
megszenvettem mult és eljövendő vétkem,
árvaságból, hajból de kijutott nékem!
Mindig szeress éngem...

1920.

NEM SAJNÁLOD?

Nem sajnálsz, hogy bimbó-szírmód
lehullattad az első csókkal?

Nem sajnálsz, hogy én miattam
szakítottál a kacagókkal,
vidám, kislányos éveiddel?

Nem sajnálsz, hogy aki eljött,
az csak egy furcsa ének-ember?

1920.

ELMEGYEK ÉS HAZATÉREK.

Édes — én mindig tőled indulok.
Benned sarjadnak mind, mind a dalok,
melyek a számon zengő szóvá válnak,
te vagy az anyja minden muzsikának.
Édes, én mindig tőled indulok...

Édes — én mindig csak tehozzád térek.
Benned szunnyad el minden kőszá ének,
hogyha elhal csendbe, elhangzik, ki á ad;
a föltámadásra csak tebenned várnak.
Édes, én mindig csak tehozzád térek...

1920.

TÜZBE NÉZUNK.

Most zsong a tűz és meghuzódsz mellettem
s pattognak bennem, kis nóta-szilánkok.
Aldom az Istent, hogy oly szelid lettem,
ölelem benned az egész világot.

Apró, bolond kis nóta-töredékek,
csillogó, csendes, csip-csup cserepek
— amikből nem lesz soha, soha ének —
játékosok, pajzánok, gyerekek...

Szeressed őket! Ártatlan koboldok.
Születnek s aztán vígan meg is halnak,
csak az az óra csendes, szelid, boldog,
amikor bennem ilyenek fogannak!...

1920.

ITTMARADT A NYÁR.

Peregnek már a rózsaszirmok Édes,
ősz van, reszket a beteg napsugár.
Máskor, ilyenkor, jaj, hogy dideregtem
s most: Isten tudja, hogyan, a lelkemben
valahogy — Édes — ittmaradt a nyár...

Hervadt levéltől azelőtt úgy féltem,
mint a halottól az apró gyerek,
borzongtam, hogyha egy-egy reámhullott
s látod most Édes: ez is hogy elmúlt,
most szeretem a hervadt levelet...

Ne félj Édes, most nem fáj már az ősz sem.
Vidám szelidség van a szívemen,
emlék-pribékek messze elkerülnek,
nem fojtogatnak, nem kinoznak, ölnek,
Édes! — En már az őszt is szeretem.

Peregjenek a rózsaszirmok Édes
és reszkethet a fázó napsugár:
én már nem félek, többé nem didergek,
Édes, látod-e szememben a lelket?
Bennem örökké megmarad a nyár...

1920.

SZERENÁD, MELY ELHALLIK ODAIG.

Tudom: szeretsz és hozzámjár a lelked,
tudom: sápadtra gyötör most a vágy,
tudom: néked is évek most a percek
és forróságos minden éjszakád.

De lásd, egyszer majd mégis jobbra fordul.
Tavasza lesz újra, boldog kikelet,
s ezüstös mirtusz szelid koszoruja
öleli drága, glóriás fejed.

Tudom: szeretsz és könnyesen kitárod
— ha senki nem lát — két fehér karod.
Csak szólítsd halkán, hívón a nevem
s meglátod, mindjárt melletted vagyok.

1920.

CSÖND-ANYÁMNAK VAGYOK A FIA.

Csönd-anyámnak vagyok a fia
s a Fehérségnek vőlegénye.
Ugy-e Édes: mi sehova se vágyunk,
minékünk kincs, rang, dicsőség se kéne.

Egy kis sarok, hol megpihenhetünk,
meleg karokkal, halkan — ölelőn,
mit bánjuk mi: hogy milyen szálát szőnek
az élet-pókok lassan — a jövőn!

Csak a vén óra járjon a falon.
— Ingája nekünk meséket ketyeg. —
És mérjen nekünk méltóságosan
hosszu, szerelmes, boldog perceket...

1920.

TAVASZ ELŐTT.

Édes! Már szárnya nő ujult hitemnek
és fénye támad a fakó szememnek.
A két szótlan kezem is oly beszédes.
Te adtad nékem mindezt, mindezt, Édes!

Most nevetős öröme készülő, most már az élet dus ölén ülök,
megérintett s csodát tett Isten ujja,
mégis tiéd most minden Alleluja!

Szivemben új zsoltárok zengenek
s nagy álmok látogatnak engemet.
Megállt velem az ifjuság a csókban
és néz az Isten mosolygó szájjal, szótlan...

1921.

CSILLAGOK ALATT.

Lenéznek rám az égi csillagok.

Ők látnak téged. Csendes ablakod
üvegjén át most mosolyogva néznek
s tudom: becéznek.

Milyen jó is a csillagoknak!

A lelkembe is beragyognak
s elhozzák nékem a te képed
— áthidalják a messzeséget —
s homályán át az éjszakának
látlak.

Oly szépnek látlak, hófehér leány!
Csodás ígéret nékem a szerelmed.
S látom az arcod szelid mosolyán,
hogy megint hozzám küldötted a lelked.
De szépnek látlak! Liliomvirág vagy,
ki nékem nyilsz, ez áldott tavaszon
és én sejtelmes csillagok alatt
meghajtom gögös legény-nyakamat
s áldom az Istent és imádkozom...

A csillagok is összekötnek minket...

1921.

A MI NÁSZUNK.

Csoda nász lesz a mi nászunk.
Akkorra itt lesz mind a fecske
s ezer hófehér-szirmu rózsa
borul majd halkán hervadóba
s hullott szirmával teleszórja
az utakat is akkor este...

Csoda nász lesz a mi nászunk.
Es meglásd: másnap virradóra
dalolva jön a nap keletről
— egy kis harang imára zendül —
s a mámortól és szerelemtől
kihajt ezer tűzpiros rózsa...

1921.

ÉDES.

Néha most már el-elréved
két szeme a messzeségbe.
Szelíd gond ül homlokára
— valakinek jöttét várja,
hogy ott legyen az ölébe. —

Néha most már titkon, csendbe,
varrogat egy kicsi inget,
dalol hozzá anyás-lágyan...
S ilyenkor a kis szobában
drága sejtések keringnek...

Aztán csókkal vállamra hull,
apró keze elbecézget,
borzogatja kóc-hajamat...
■ érzem, hogy a szíve alatt
léleklizik egy bimbó-élet...

1921.

»KÖLYKÖM«.

Két nagy szeme kerekre tágul
s nem tud még semmit az édesapjáról.
Akár szólitom, akár csak nézem;
büszke kis gög van tiszta szemében.

Hogyha azt mondom: én vagyok, drága,
— fölényes ráncot vet a kis szája.
Hogyha azt kérdelem: nem ismersz engem?
unottan néz el rólam a szentem.

Gögös kis jószág. Neki oly mindegy
idő és földgömb hogyan keringnek.
Mindegy az éjjel és sugaras nappal
és kényurként bánik velünk, nagyokkal.

Es hogyha aztán biggyed a szája
s durcásan torzul kis kerek pofája,
futkosás támad s van nagy ijedség:
jöjjön az anyja! éhes a csöppség!

S aztán mint egy kis mohó pióca,
szívja a mellét sűrűn szuszogva,
mig belefárad s elszunnyad csöndbe
s boldog anyjának két szeme könnybe.

Ilyen kis zsarnok a hathetes lányom...
Köszönöm neked, égi Isten
s köszönöm néked:
Párom...

1922.

PAROM.

Szinte gyerek még. — Játékos, vidám
S a szeme most is úgy nevet reám,
mintha nem volnék: csak a játszótársa.

Minden szavamnak oly nagyon örül
s ha nem is hívom: az ölembe ül
s elkerget but-bajt a cirógatása.

Bármilyen nagy gond — a kicsi kenyér;
sohse kér többet az a kis tenyér,
mindig beéri azzal, ami van!

Neki a Föld — oly apró, kicsike:
én, meg az anyja és a gyereke.
Rajtunk tul minden: szürke, céltalan.

Sokszor nem tudja: kit is becézzen?
Kit simogasson? Melyikre nézzen?
Jósága nem fogy; örök, végtelen...

Szentebb, jobb asszony sohse volt nála
s minden szavam csak koldus-hála,
morzsa-köszönet, kis parány-szem.

Kicsiny kenyérért sohase vess rám,
több is lesz Édes, csak te neved rám.
Akármí ér:
a mi küszöbünkön megáll a Tél...

1922.

ÉJFÉLI DAL.

Most messze vagy. S én mégis arra nézek
függönyén át az estéli ködöknek,
az éj már huzza sötét köpenyét
s ezernyi csillag mélázik fölötted.

Aludj, aludj! Szorítsd, öleld magadhoz
pihegő, szőke bimbó gyereked.
Harmatsöpp reszket a csillagsugárban
s halkán susognak füvek, levelek...

Aludj, aludj! Örködve rád hajol
a gondom: — éber, tiszta férfi-gond.
s a szerelmem, e párja élő sólyom
vigyázó szemmel, mindig ott csapong.

Most messze vagy. S én mindig arra nézek
függönyén át az éjnek s a ködöknek,
álmosan pittyen fészken a madár
s én mégis, mégis öröködöm fölötted...

1923.

BETEG A KICSI...

I.

Madonna.

Ijedt szemében nehéz könny reszket,
szavai mindig sirásba vesznek.

Hogyha csak mozdul kis beteg kölyke:
aggódva, félve, szoritja ölbe.

Lábujjhegyen jár, nincs nyugta, álma
s ideje sincs az elfáradásra.

Rettentő gondnak rut terhe nyomja,
szerelmes, félő, sápadt Madonna.

Lelke vivódik ott a kis párnán —
jaj, csak már újra nevetni látnám!

II.

Nagyanyó.

Máskor mindenki reá vigyáz csak
s ilyenkor — mégis ő a legbátrabb.

Tanácsol, buzdít: — Hogy nincs baj semmi
s nem szabad mindjárt úgy megijedni!

De azért loppal — senkise látja —
kijár zokogni a másik szobába.

Két gyöngye térde, szinte leroskad
s hősködve hordja sulyát a sorsnak.

Kezét tördeli s úgy esdi, várja:
gyógyuljon meg már csöpp unokája! —

1924.

A FIU.

Be furcsa! Most egy lélekzéssel több,
mely itt muzsikál holdas éjszakában.
Tegnap még nem volt s ma már itt piheg
atyafisággal, nyugalomban, bátran,
mint hogyha mindig itt susogott volna...

Tegnap még nem volt. Ma már itt piheg
s ugy hozzásimul halkan a miénkhez.
Csak hallgatom e furcsa, kis zenét
s a lelkem most egy parányit megérez
a végtelennek nagy titkaiból.

Tegnap még nem volt s ma már itt piheg
egy új, egy apró, drága emberélet —
hallod, szívem, én életemnek párja?
Hallod? A vágyunk ime emberré lett.
Dicsérjük Istent boldog áhitattal!

Hallga... hallod? Egy lélekzéssel több,
mely itt muzsikál a mi kis szobánkba...
édes, kis vendég... mily nyugodtan a'szik!
Te anyja vagy: tudnod kell mi az álma
e végtelenből-jött kis idegennek?

Hallga... hallod? Egy lélekzéssel több
s e pihegés mily óriás titok!
Milyen csoda, hogy im' elért ide,
akit az Isten hozzánkintított,
e kis szobába, a mi életünkbe...

A végtelennek rejtelmes futárja...
Halled? — Piheg. Az álma tiszta, mély.
S e lélekzésnek halkszavu neszéből
egész világok éneke zenél:
csillagok, holdak és az örök-élet.

Kulcsoljuk össze reszkető kezünk,
— most holdsugáros Istenhez az ut —
köszönjük meg e hazaért kis vándort,
e csöndben alvó, drága, csöpp fiut
s kérjük meg őt, hogy tartsa meg minékünk!

1924.

AZ ELSŐ BÜN.

Vidám kicsi fickó, nagyszemű legényke,
hová igyekezik oly nagyokat lépve?
Alig tud még járni, dülöng jobbra, balra,
el is esik gyakran s a helyét vakarja.
Nem jó kis legénynek ily nagy utra kelni,
mit gondol? Az ágytól az asztalig menni?
Nagy sor az ifiur! No de ejnye, ejnye,
nem elég az asztal, még tovább is menne?
Hanem most már lássuk, hová tart barátom,
persze... a tükrőhöz igyekezik, látom.
Két vakmerő lépés, egy pottyánás árán,
ott kapaszkodik már a tükrőnek lábán.
Helyes, csak pihenjen. No de mi ez kérem,
még tovább vándorol? Ezt már nem is nézem.
Kismiska volt ehhez Stanley utazása,
ahá... most már tudom, a végcél: — a kályha.
Bámulatom felszállt legmagasabb pluszra,
hogy is ne! Iszonyu ut volt ez egy szuszra.
Ugy la, látom leült, jól tette, pihenjen,
ilyen vállalkozás nem megy olyan könnyen.
Fujja ki csak magát, zavartalan, szépen,
addig én nyugodtan böngészve, átnézem
a mai ujságot, ugyan mi van benne?
Politika. Persze. Hej, bizony mi lenne,
ha a jó magyarok nem marakodnának?
Mi öröme lenne csehnek, meg oláhnak?
Napihírek. Hm, hm. Lugkő, meg cseléd lány.
Csak nem okosodik a világ a példán. —
... Hanem milyen csendben van a kis legényke.
Fáradt volt. Biztosan elaludt szegényke.
Nézzük csak. — Teremtőm! mit csinál ott kelmed.
No hiszen, ez aztán jót tesz a szényegnek...

Kályha-ajtó nyitva... a hamu kiszórva...
Maga is mintha egy kéményseprő volna...
Bajusza... szakála... jaj, jaj, meg az ökle...
hogya is tettünk szert mi ilyen rossz kölyökre!
Teremtőm, mi lesz itt... s már jön is az anyja!
No én elkotródok sebesen rohanva...
Mit se tudtam, láttam... végezzék el ketten,
hogya, majd még részes leszek ilyen tettben!
Nincsen olyan törvény, amely az apának
meghagyná, hogya állja, bűnét a fiának...
Viselje csak maga, szörnyű bűne terhét,
semmi közöm hozzá... máris futva elmék!

1925.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF LONDON
1871

TARTALOM:

Véres zsoldárok.

Anyám én elmegyek	7
Gyöngeség	9
Az elfoglalt sáncon	11
Az éhes kunok	12
Az élen	17
Szulkovszky grófnőhöz	19
Láz	21
Az ivangorodl trombitás	24
Levél	28
Az új Gethsemane	29
Roham után	31
Gyónás	33
Üzenet	34
Halott szemek halott beszéde	35
Giuletta	37
Anyám	38
Bibelődés	39

A Kulpa-parton.

A Kulpa-parton	43
Mit nézel rajtam?	44
Simogatás	45
Boldog cigányok a Kulpa-parton	46
Vallomás	47
Suttogás	48
A kezéd áldom	49
Éltünk mi már	50
Ne kérdezz!	52
Csókoljad meg a számat	53
Haragszik rám az Édes	54
Már nemsokára el kell mennem	56

Vert hadak útján.

Vert hadak útján	59
A Jánosok	62

Visszasíráások a Kulpa-partra.

Édesanyám	67
Hát most már hogy lesz?	69

1919. október	70
A címzetlen levelekből	72
Tükör előtt	73
Most vásárokra járok	74

Kétségek útján.

En	79
Bolondozás a temetőszélen	81
Asszony-anyám és Élet-anyám	83
Tudom	84

Torony alatt.

Valaki a szemembe nézett	87
Fáradt szonáta	88
Özvegyasszony lánya	89
Április	90
Anyám szemével nézel	92
Kérdések, melyeket mégsem kérdeztem	93
Megáld az Isten	94
Ugy-e megbocsátod?	95
Ballagtam megint a Kálváriára	96
Őriznek téged az Isten katonái	97

A megáldott ember énekei.

Istennek szólok	101
Most újra rám tette palástját	102
A páromnak mondom	103
Változások	104
Üdvözlégy Éva	105
Melegedés	106
Nem sajnálod?	107
Elmegyek és hazatérek	108
Tűzbe nézünk	109
Itt maradt a nyár	110
Szerenád, mely elhallik odáig	111
Csönd-anyámnak vagyok a fia	112
Tavaszi előtt	113
Csillagok alatt	114
A mi nászunk	115
Édes	116
»Kölykőm«	117
Párom	118
Éjféli dal	119
Beteg a kicsi	120
A flu	122
Az első bűn	124

